

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/22-12/34
URBROJ: 50301-04/12-22-13

Zagreb, 15. lipnja 2022.

Hs**NP*021-03/22-09/26*50-22-04**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 15-06-2022	
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.
021-03/22-09/26	65
Uredbeni broj	Pril. Vrij.
50-22-04	- -

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2021. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/22-09/26, URBROJ: 65-22-03, od 1. travnja 2022.

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 123/20.), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za djecu za 2021. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2021. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za djecu aktom od 31. ožujka 2022., ukazuje na sljedeće:

U uvodnom dijelu Izvješća na stranici 7 navodi se kako unatoč poticajima pravobraniteljice za djecu i podsjetnicima, još nije donesen novi Nacionalni plan za prava djece te kako nepostojanje takvog strateškog dokumenta smatra izrazito zabrinjavajućim jer djeci šalje poruku o tome da našem društvu i državi djeca nisu prioritet. Navedena konstatacija nije opravdana jer je Republika Hrvatska kao potpisnica Konvencije o pravima djeteta preuzela obvezu osiguranja zaštite prava djece, a prava djece zajamčena su Ustavom Republike Hrvatske. Kroz zakonodavni okvir, koji se u kontinuitetu usklađuje s međunarodnim dokumentima, osiguravaju se i unaprjeđuju prava djece u svim područjima njihova života (zdravstvena zaštita, odgoj i obrazovanje; sport, kultura i slobodno vrijeme, socijalna prava, obiteljsko pravna zaštita prava i dobrobiti djece, porezne olakšice za roditelje, roditeljske potpore, demografske mjere itd.), što upravo dokazuje kako djeca u Republici Hrvatskoj imaju visoki prioritet. Osim toga, Vlada Republike Hrvatske donijela je 11. veljače 2021. Odluku o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj, kojom je zaduženo Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike da izradi prijedlog dokumenta, te je Nacionalni plan za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine Vlada Republike Hrvatske donijela 12. svibnja 2022.

Vezano uz točku 2.1 Izvješća „Osobna prava“, u vezi navoda na stranici 12 da socijalne službe toleriraju neodgovarajuće postupke prema djetetu, opetovano dajući šanse roditeljima „da se poprave“, Vlada Republike Hrvatske skreće pozornost na članak 7. Obiteljskog zakona („Narodne novine“, br. i 103/15., 98/19. i 47/20.), kojim je propisano da su mjere kojima se zadire u obiteljski život prihvatljive ako su nužne te se njihova svrha ne može uspješno ostvariti poduzimanjem blažih mjera uključujući i preventivnu pomoć, odnosno potporom obitelji. Nadalje je člankom 128. Obiteljskog zakona propisano da je tijelo koje provodi postupak prilikom izbora mjere prikladne za zaštitu prava i dobrobiti djeteta dužno voditi računa da se odredi ona mjera kojom se najmanje ograničava pravo roditelja na ostvarivanje skrbi o djetetu, ako je takvom mjerom moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta. Također je člankom 129. stavkom 1. Obiteljskog zakona propisano da se izdvajanje djeteta iz obitelji određuje samo ako niti jednom blažom mjerom nije moguće zaštititi prava i dobrobit djeteta.

U točki 2.1.1 Izvješća „Statusna prava“ vezano uz navode na stranici 13 da se u pogledu statusnih prava djece hrvatskih državljana najčešće primaju prijave roditelja u vezi s reguliranjem boravišnog statusa te promjenom prebivališta ili ishoda osobnih dokumenata djece; da se događa da roditelj ne može prijaviti prebivalište na adresi na kojoj stvarno živi jer mu stanodavac ne daje za to suglasnost, a upisano prebivalište odjavljuje prethodni stanodavac ili policija po službenoj dužnosti, nerijetko bez znanja osobe čije se prebivalište odjavljuje; da takve situacije ugrožavaju temeljna prava djece; da su statusna prava djece nerijetko ugrožena i zbog sukoba roditelja; da zbog prekida obiteljske zajednice i narušenih odnosa roditelji često ne mogu suglasno odlučiti o mjestu djetetovog prebivališta, što je preduvjet za prijavu prebivališta; da se problemi zbog nemogućnosti postizanja dogovora očituju i u postupcima izdavanja djetetovih osobnih dokumenata, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na to da je odredbom članka 5. stavka 2. Zakona o prebivalištu („Narodne novine“, broj 144/12.) propisano da prijave za maloljetne osobe u pogledu davanja izjava ili poduzimanja radnji koje se odnose na osobna stanja u pravnoj stvari koja je predmet postupka podnose roditelji, odnosno skrbnici. Odredbom članka 5. stavka 3. navedenog Zakona propisano je da kada roditelji maloljetne osobe imaju prijavljeno prebivalište ili boravište na različitim adresama, prebivalište ili boravište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi jednog roditelja, uz suglasnost drugog roditelja. Prema odredbi članka 5. stavka 4. istog Zakona, ako roditelji maloljetne osobe ne žive u obiteljskoj zajednici, zahtjev podnosi roditelj s kojim maloljetna osoba živi na temelju odluke nadležnog tijela, a prebivalište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi tog roditelja. Sukladno odredbi članka 5. stavka 5. tog Zakona, ako roditelji maloljetne osobe ne žive u obiteljskoj zajednici, a nije donesena odluka nadležnog tijela o tome s kojim će roditeljem maloljetna osoba živjeti, prebivalište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi roditelja s kojim živi, uz suglasnost centra za socijalnu skrb. Iz navedenih odredbi Zakona o prebivalištu evidentno je da maloljetno dijete po pitanju prebivališta slijedi roditelje te je jasno vidljivo u kojim je slučajevima potrebno tražiti suglasnost drugog roditelja ili suglasnost centra za socijalnu skrb. U vezi s prebivalištem roditelja, prema članku 10. stavku 3. navedenog Zakona, Vlada Republike Hrvatske napominje da je osoba koja prijavljuje prebivalište ili boravište na adresi stanodavca dužna priložiti i ovjerenu izjavu stanodavca kojom on daje suglasnost za prijavu, a stanodavac može suglasnost dati i neposredno u policijskoj upravi ili policijskoj postaji koja evidentira prijavu. Dakle, za prijavu prebivališta na nekretnini u tuđem vlasništvu, potrebna je suglasnost vlasnika nekretnine. Odredbom članka 10. stavka 4. istog Zakona propisano je da je i osoba koja daje stan na korištenje drugoj osobi na razdoblje duže od tri mjeseca dužna nadležnom tijelu u roku od 15 dana od dana kada je stan dala na korištenje dostaviti podatke o osobi kojoj je stan dala na korištenje te mjestu i adresi na kojoj se stan nalazi, a nadležno tijelo će te podatke evidentirati

u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu. U protivnom podliježe prekršajnoj odgovornosti. Sukladno navedenom, odredbama Zakona o prebivalištu propisane su obveze kako za najmoprimca, tako i za najmodavca. Ministarstvo unutarnjih poslova nije nadležno za iznalaženje rješenja o tome gdje će građani koji imaju sredstva za uzdržavanje prijaviti svoje prebivalište, a gdje boravište, već je nadležno postupati (evidentirati prijavu) po zahtjevu stranke.

U odnosu na postupak izdavanja djetetovih osobnih isprava, Vlada Republike Hrvatske naglašava da je 2. kolovoza 2021. stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osobnoj iskaznici („Narodne novine“, broj 144/20.), kojim je omogućeno da bilo koji od roditelja, kao zakonski zastupnik djeteta, podnese zahtjev i preuzme izrađenu osobnu iskaznicu svojeg djeteta. Prema odredbama tog Zakona, zahtjev za izdavanje osobne iskaznice za dijete ne može podnijeti roditelj koji je na temelju sudske odluke lišen roditeljske skrbi ili mu je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi ili je lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na ishođenje osobne iskaznice. Odredbama članka 34. Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana („Narodne novine“, br. 77/99., 133/02., 48/05., 74/09., 154/14., 82/15. i 42/20.), određeno je da u postupku izdavanja putovnice maloljetnoj osobi moraju sudjelovati oba roditelja. Naime, ako roditelji djeteta zajednički ostvaruju roditeljsku skrb, zahtjev za izdavanje putovnice djetetu podnose osobno oba roditelja ili zahtjev podnosi jedan od roditelja, a drugi je preuzima. Ako je jedan od roditelja spriječen, može dati ovjerenu pisanu suglasnost drugom roditelju da ishodi i preuzme putovnicu za dijete s potpisom ovjerenim kod javnog bilježnika ili nadležnog tijela, odnosno u konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske, ukoliko se ne nalazi na području Republike Hrvatske. Roditelj koji ima aktiviranu e-OI, takvu suglasnost može dati i putem sustava e-Građani. Dakle, navedenim Zakonom je određeno tko može podnijeti zahtjev za izdavanje putovnice maloljetnoj osobi te tko preuzima izrađenu putovnicu. Zahtjev za izdavanje putovnice maloljetnom djetetu jedan od roditelja može samostalno podnijeti samo ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na ishođenje putne isprave, ako na temelju sudske odluke samostalno ostvaruje roditeljsku skrb u cijelosti ili u tom dijelu, odnosno ako drugom roditelju miruje ostvarivanje roditeljske skrbi na temelju sudske odluke.

Vlada Republike Hrvatske ističe da je Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana uputila na prvo čitanje Hrvatskome saboru, a predlaže se izmjena odredbi koja će omogućiti da bilo koji od roditelja, kao zakonski zastupnik djeteta, podnese zahtjev i preuzme izrađenu putovnicu svojeg djeteta. Zahtjev za izdavanje putne isprave za dijete neće moći podnijeti roditelj koji je na temelju sudske odluke lišen roditeljske skrbi ili mu je ograničeno pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi ili je lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na ishođenje putne isprave, odnosno nadležna policijska uprava ili postaja ili diplomatska misija ili konzularni ured Republike Hrvatske će tom roditelju rješenjem odbiti zahtjev za izdavanje putne isprave djetetu. Iznimno, maloljetnik koji je navršio 16 godina života i kojem je sud u izvanparničnom postupku dopustio sklapanje braka zahtjev za izdavanje putne isprave podnosi osobno jer je sklapanjem braka stekao poslovnu sposobnost.

Nadalje, primjedba je pravobraniteljice da roditelji strani državljanima, koji zakonito borave u Republici Hrvatskoj i imaju reguliran boravak, ne mogu regulirati boravak djeteta rođenog u Republici Hrvatskoj (str. 13). Navodi se da su u jednom takvom slučaju roditelji podnijeli zahtjev za reguliranje boravka djeteta, ali je postupak privremeno obustavljen do okončanja prethodnog pitanja, odnosno reguliranja djetetovog državljanstva. Kako je riječ o dugotrajnom postupku koji je u nadležnosti druge države, izgledno je da on neće skoro biti okončan, a dijete bez reguliranog boravka ne može biti zdravstveno osigurano, nema pristup

obveznom cijepljenju, niti može ostvariti druga prava koja su usko povezana s reguliranjem njegovog statusa u Republici Hrvatskoj.

Vezano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da je od 1. siječnja 2021. na snazi novi Zakon o strancima („Narodne novine“, broj 133/20.), koji je usklađen s pravnom stečevinom Europske unije, između ostalog, vezano i za reguliranje statusa državljana trećih zemlja u Republici Hrvatskoj. Navedeni Zakon sadrži povoljnije odredbe za reguliranje privremenog boravka maloljetne djece. Tako je člankom 67. Zakona o strancima propisano da je roditelj ili skrbnik djeteta rođenog na području Republike Hrvatske dužan do navršenih tri mjeseca života djeteta podnijeti zahtjev za odobrenje privremenog boravka za dijete, uz koji zahtjev nisu dužni priložiti valjanu putnu ispravu djeteta niti dokaz o zdravstvenom osiguranju. Privremeni boravak može se odobriti na vrijeme na koje je odobren privremeni boravak jednom roditelju ili skrbniku djeteta, odnosno do godine dana ako je jedan od roditelja ili skrbnik državljanin treće zemlje na dugotrajnom boravištu, odnosno stalnom boravku. Osim navedenog, člankom 61. stavcima 3. i 4. Zakona o strancima propisano je da se državljaninu treće zemlje koji nema valjanu stranu putnu ispravu, a zahtjev za privremeni boravak podnese u Republici Hrvatskoj, izdaje rješenje o odobrenju privremenog boravka, ali da je državljanin treće zemlje zahtjevu za produljenje privremenog boravka dužan priložiti valjanu stranu putnu ispravu. S ciljem olakšavanja reguliranja statusa maloljetnih državljana trećih zemalja, člankom 156. stavkom 1. točkom 6. Zakona o strancima propisano je da se stalni boravak može odobriti državljaninu treće zemlje koji je maloljetno dijete koje živi u Republici Hrvatskoj te čiji jedan od roditelja, u trenutku rođenja djeteta, ima odobren stalni boravak ili dugotrajno boravište uz suglasnost drugog roditelja, odnosno čiji jedan roditelj u trenutku rođenja djeteta ima odobren stalni boravak ili dugotrajno boravište u Republici Hrvatskoj, a drugi je roditelj nepoznat, umro, proglašen umrlim, lišen roditeljske skrbi ili potpuno, odnosno djelomično lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb.

Vlada Republike Hrvatske napominje da je člankom 157. stavcima 4. i 5. Zakona o strancima propisano da će se stalni boravak odobriti državljaninu treće zemlje iz članka 156. stavka 1. Zakona ako ima valjanu stranu putnu ispravu i ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost ili javno zdravlje, kao i da navedeni državljanin treće zemlje u postupku odobravanja stalnog boravka ne mora imati valjanu stranu putnu ispravu kada je ne može pribaviti u diplomatsko-konzularnom predstavništvu strane države u Republici Hrvatskoj, a njegov identitet je moguće nedvojbeno utvrditi na drugi način. Za razliku od ranije važećeg Zakona o strancima („Narodne novine“, br. 130/11., 74/13., 69/17., 46/18. i 53/20.), važećim je Zakonom u članku 67. dana mogućnost reguliranja privremenog boravka djeteta rođenog u Republici Hrvatskoj bez prilaganja važeće putne isprave. Navedenom odredbom upravo se željelo omogućiti reguliranje boravka maloljetnog djeteta, dok roditelji u matičnoj državi ne riješe državljanski status i ishode putnu ispravu, kako bez reguliranog boravka ne bi bilo uskraćeno za prava koja su usko povezana s reguliranjem djetetovog statusa u Republici Hrvatskoj (kao što je navedeno u primjedbi).

Na temelju naprijed navedenog, Vlada Republike Hrvatske smatra da su od strane Ministarstva unutarnjih poslova poduzete sve mjere kako bi se omogućilo reguliranje boravaka maloljetnim državljanima trećih zemalja čiji roditelji imaju reguliran boravak u Republici Hrvatskoj, osobito u slučajevima kada se radi o djeci koja su rođena na teritoriju Republike Hrvatske. Međutim, isto tako je roditelj ili skrbnik maloljetnog djeteta u obvezi i dužan za svoje maloljetno dijete ishoditi državljanstvo i putnu ispravu.

Nadalje, u vezi navoda pravobraniteljice o davanju suglasnosti od strane centara za socijalnu skrb za izradu putne isprave djetetu (str. 14), Vlada Republike Hrvatske ističe da je u većini slučajeva riječ o visoko konfliktnim odnosima između roditelja koji se ne mogu dogovoriti niti o najosnovnijim sadržajima roditeljske skrbi. U takvim slučajevima, moguće su povrede prava djeteta od strane roditelja vezano uz putne isprave, što potvrđuju slučajevi međunarodne otmice djece, stoga centar za socijalnu skrb svakom pojedinačnom slučaju pristupa s osobitom pažnjom, ispitujući sve okolnosti radi procjene najboljeg interesa djeteta.

U točki 2.1.3. „Pravo na život s roditeljima i roditeljsku skrb“, u vezi navoda pravobraniteljice na stranici 23 da stručnjaci koji provode mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu i mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu trebaju imati stručna znanja pomoću kojih će moći odgovoriti na potrebe obitelji i pridonijeti postizanju željene razine zaštite prava i dobrobiti djeteta, potrebno je naglasiti da su Pravilnikom o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta („Narodne novine“, broj 123/15.) propisani uvjeti stručne osposobljenosti koje potencijalni voditelj mjere treba ispunjavati kako bi mogao provoditi mjere. Navedenim Pravilnikom propisna je potreba sudjelovanja voditelja mjera u edukacijama i ostalim oblicima stručne pomoći te na superviziji slučaja. U tom smislu, novim Zakonom o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, br. 18/22. i 46/22.), predviđeno je osiguranje provođenja mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu prema zakonu kojim se uređuju obiteljski odnosi od strane doma socijalne skrbi. Naime, kako bi se osigurala održivost i nastavilo s poduzimanjem daljnjih aktivnosti s ciljem unaprjeđenja zaštite dobrobiti djece u sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti koji je donesen 2021. definirana je reformska mjera C4.3. R3 Razvoj usluga u zajednici radi prevencije institucionalizacije kojom je predviđena: standardizacija programa stručnog usavršavanja za voditelje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta koji je razvijen u sklopu programa „Za snažniju obitelj“, edukacije i licenciranje za ukupno 750 stručnih radnika - voditelja mjera obiteljsko pravne zaštite kao i zapošljavanje 110 novih stručnjaka za provođenje mjere intenzivne stručne pomoći i nadzora u centrima za pružanje usluga u zajednici. U skladu s navedenim, u tijeku je donošenje izmjena i dopuna Pravilnika o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta kojim će se unaprijediti zaštita osobnih prava i dobrobiti djeteta te povisiti naknada voditeljima mjera za njihov rad. Također izdvajanjem obiteljskih centara koji postaju samostalna tijela omogućit će se daljnji razvoj usluga savjetovanja u vezi s pitanjima roditeljstva, obiteljskih odnosa i izazovima odrastanja.

Vezano uz točku 2.1.3. „Pravo na život s roditeljima i roditeljsku skrb“, pitanje ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u situacijama narušenih roditeljskih odnosa i navoda na stranici 27 da rješenju problema koji nastaju prilikom zajedničkog izvršavanja roditeljske skrbi u okolnostima konfliktnog razdvojenog roditeljstva može pridonijeti preciziranje sadržaja izreke sudskih odluka što se osobito odnosi na odluke na temelju kojih jedan roditelj samostalno izvršava roditeljsku skrb, radi kasnijeg lakšeg tumačenja opsega prava i ovlaštenja roditelja te bolje zaštite interesa djeteta, potrebno je napomenuti kako je člankom 105. stavkom 3. Obiteljskog zakona propisano da jedan roditelj samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke ako roditelji nisu postigli plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi ili sporazum tijekom sudskog postupka, pri čemu je sud dužan posebno voditi računa koji je od roditelja spreman na suradnju i sporazum o zajedničkoj roditeljskoj skrbi sukladno članku 416. stavcima 2. i 3. Obiteljskog zakona. Iz navedenog proizlazi da je na nadležnom sudu odgovornost donijeti odluku koja će u najboljoj mjeri zaštititi djetetova prava u situacijama kada roditelji ne mogu postići dogovor o izvršavanju roditeljske skrbi.

U odnosu na navod na stranici 29 Izvješća koji glasi: “Osim velikog broja djece u ustanovama dodatno nas zabrinjava i razlika u navedenim podacima, odnosno način prikupljanja i prezentiranja podataka od strane Povjerenstva za analizu djece na smještaju, koje je osnovano pri MRMSOSP-u“, Vlada Republike Hrvatske ističe da je s ciljem praćenja podataka o broju izdvojene djece iz obitelji i smještaja kod svih pružatelja usluga smještaja i/ili organiziranog stanovanja od strane navedenog Ministarstva osnovano Povjerenstvo za analizu djece na smještaju. Osim praćenja i analize cilj Povjerenstva je praćenje postupanja i pružanje stručne podrške centrima za socijalnu skrb. Broj djece koji se na dan 31. prosinca 2021. nalazio na smještaju kod pružatelja usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi je iznosio 619, dok je 230 djece bilo na smještaju kod drugih pravnih osoba te udruga i vjerskih organizacija, što ukupno čini 849 djece od strane svih pružatelja socijalnih usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Podaci koje skuplja Povjerenstvo na mjesečnoj se razini prikupljaju od strane centara za socijalnu skrb.

Nadalje, pravobraniteljica izvješćuje o zabrinjavajućem broju djece u ustanovama te da je prema podacima koje ona prikuplja taj broj na dan 31. prosinca 2021. bio za 76 djece veći nego na isti dan 2020. Vlada Republike Hrvatske posebno ističe da je broj djece koja se izdvajaju iz obitelji varijabilan i ovisi o nizu čimbenika, o trenutnim okolnostima u obitelji, procjenama stručnih radnika, sudskim postupcima. Usporedba i praćenje izdvojene djece tijekom godina može ukazivati generalno na trendove, međutim valja izvršiti stručnu analizu i donijeti zaključke. Sam porast od, kako se navodi 76 djece na posljednji dan u godini uspoređujući 2021. i 2020. godinu, treba stručno sagledati i uzeti u obzir da su djeca izdvojena iz vrlo rizičnih obiteljskih uvjeta.

U točki 2.1.3.1 „Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi“ u dijelu „Posvojenje“, u vezi navoda pravobraniteljice na stranici 33 da bi, radi zaštite djece, trebalo produljiti stručnu pripremu potencijalnih posvojitelja s ciljem njihovog osnaživanja putem stjecanja vještina i znanja potrebnih za odgovornu i zahtjevnu ulogu posvojitelja, kao i radi boljeg razumijevanja potreba posvojene djece, Vlada Republike Hrvatske skreće pozornost da nadležni centar za socijalnu skrb za potencijalne posvojitelje provodi procjenu podobnosti i prikladnosti za posvojenje. U sklopu navedenog procesa potencijalni posvojitelji dužni su sudjelovati u programu stručne pripreme za posvojenje u trajanju od 40 sati.

U vezi navoda pravobraniteljice da se razmotri mogućnost da se posvojenje realizira unutar udomiteljske obitelji, navedeno u praksi nije prepreka ukoliko su udomitelji iskazali spremnost za posvojenje i u interesu je djeteta da se posvoji od strane udomitelja. Naime, u praksi su se događale situacije u kojima su udomitelji iskazali namjeru posvojiti udomljenu djecu, te je proveden postupak procjene podobnosti i prikladnosti za posvojenje, da bi se, nakon što su ispunjene pretpostavke za posvojenje na strani djece potom predomislili, a djeca su se već u obitelji dobro prilagodila. Potrebno je istaknuti da sukladno odredbama Obiteljskog zakona nema zapreka da udomitelji postanu posvojitelji ukoliko ispunjavaju sve pretpostavke, međutim potrebno je prvenstveno sagledati najbolji interes djeteta te posvojitelje birati prema osobinama posvojitelja u odnosu na potrebe djeteta. Pravobraniteljica u Izvješću nadalje navodi kako je tijekom 2021. iz ustanova posvojeno 37 djece, a s tim u vezi Vlada Republike Hrvatske ističe kako je ukupan broj posvojene djece u 2021. iz svih oblika skrbi iznosio 145, što čini najveći broj realiziranih posvojenja tijekom jedne godine.

U odnosu na navod na stranici 33 Izvješća, koji glasi: „Problem zaštite privatnosti djece koja su posvojena prije 2015. godine, u odnosu na promjenu OIB-a i dalje je prisutan.“, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava,

obitelji i socijalne politike u suradnji s udrugom Adopta izradilo Uputu o postupanju centra za djecu posvojenu prije 2014. kako bi se u potpunosti zaštitilo pravo djeteta na privatnost i zaštitu djetetovih podataka.

Vlada Republike Hrvatske posebno ističe da su u sustavu zaštite dobrobiti djece u posljednjih nekoliko godina napravljene značajne pozitivne promjene. Ključni prioriteti djelovanja sustava socijalne skrbi usmjereni su provedbi unaprijeđenih politika za sprječavanje i prevenciju nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja i isključenosti djece. To pretpostavlja stvaranje sigurnog i poticajnog obiteljskog okruženja za svu djecu, a posebno onu koja žive u obiteljima u riziku, dok se u situacijama izdvajanja djece iz obitelji naglasak stavlja na udomiteljstvo kao oblik privremenog smještaja u najboljem interesu djeteta.

Prepoznajući potrebe za smještajem djece koja su u razvojnom i/ili sigurnosnom riziku planirano je širenje usluge organiziranog stanovanja za djecu, ali i ostalih izvaninstitucijskih usluga namijenjenih podršci djeci, roditeljstvu, te prevenciji izdvajanja djece iz vlastitih obitelji, te zapošljavanje potrebnog broja stručnjaka u organiziranom stanovanju. Iako je broj korisnika izvaninstitucijskih socijalnih usluga porastao, u dječjim domovima i dalje je smješten značajni broj djece, zbog visokih rizika za razvoj i sigurnost koji pretpostavljaju žurno poduzimanje mjera zaštite. Radi unaprjeđenja skrbi o djeci, usmjereni su dodatni naponi prema razvoju socijalnih usluga u zajednici i usluga podrške obiteljima u riziku s ciljem prevencije institucionalizacije i smanjenja broja korisnika na smještaju. Posebna pozornost je posvećena povećanju broja udomiteljskih obitelji za djecu najmlađe životne dobi uz osiguravanje kontinuirane stručne podrške udomiteljima pružanjem usluge psihosocijalne podrške. U 2021. prepoznata je potreba za zapošljavanjem dodatnih stručnjaka radi podrške djeci i obiteljima u riziku te je shodno tome Nacionalnim programom oporavka i otpornosti planirano zapošljavanje 110 voditelja mjera intenzivne stručne pomoći i podrške i 30 obiteljskih suradnika u domovima za djecu te 40 stručnjaka u obiteljskim centrima s ciljem prevencije izdvajanja djece iz vlastitih obitelji i osiguravanja podrške djeci i obiteljima u riziku, a početak zapošljavanja ovih stručnjaka planiran je u tekućoj godini.

U točki 2.1.3.2 „Uzdržavanje“, u odnosu na navod na stranici 35 kako je u prosincu 2020. dana inicijativa za dopunu Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“, br. 157/13., 151/14., 33/15., 93/15., 120/16., 18/18. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 62/18., 115/18., 102/19. i 84/21.), o nužnosti zaštite djece kroz institut obiteljske mirovine u slučajevima kada umrli roditelj ne ispunjava propisani uvjet, koja nije prihvaćena, Vlada Republike Hrvatske ističe da se obiteljska mirovina u mirovinskom sustavu utvrđuje na temelju osnovnih načela uzajamnosti i solidarnosti, pri čemu se na temelju uzajamnosti pretpostavlja da davanje iz mirovinskog osiguranja odgovara ulaganjima osiguranika u to osiguranje tijekom njegovog radnog vijeka, a načelo solidarnosti da teret davanja snose svi osiguranici. Stoga je za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu nužno propisivanje minimalnog razdoblja uplate doprinosa, odnosno navršenog mirovinskog staža osiguranja od pet godina. Također, u slučaju smrti zbog ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti, članovima obitelji osigurava se pravo na obiteljsku mirovinu bez obzira na dužinu mirovinskog staža umrlog osiguranika. U tom kontekstu, a uzimajući u obzir da je važećim Zakonom o mirovinskom osiguranju propisano relativno kratko razdoblje staža osiguranja od samo pet godina za priznanje prava na obiteljsku mirovinu, nema mogućnosti za drugačiju zakonsku regulativu. Nadalje, vezano uz primjedbe na stranici 35 o ograničenosti prava na privremeno uzdržavanje, sukladno Zakonu o privremenom uzdržavanju („Narodne novine“, broj 92/14.), potrebno je napomenuti da je pravo na privremeno uzdržavanje uvedeno kao djelomična kompenzacija uzdržavanja djeteta određenog sudskom odlukom ili nagodbom o uzdržavanju,

kojim je namjera zaštititi dijete ako je ugroženo njegovo uzdržavanje. Zakonski rok korištenja prava dok obveznik uzdržavanja ne počne izvršavati svoju obvezu, a najduže do tri godine, smatra se rokom u kojem će se provesti postupci koji će osigurati izvršavanje obveze uzdržavanja.

Vezano uz točku 2.1.4 „Pravo na zaštitu od nasilja i zanemarivanja“, Vlada Republike Hrvatske ističe da je, uz važeći zakonodavni okvir, tijekom 2021. u Nacionalnom planu za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine predviđen posebni cilj „Zaštita djece od svih oblika nasilja“, u okviru kojeg su predviđene mjere za njegovo provođenje. U točki 2.1.4.1 „Nasilje i zanemarivanje u obitelji“, vezano uz navod „Pretpostavljamo da su porastu prijave pridonijele i MUP-ova kampanja protiv nasilja nad djecom u obitelji, te druge inicijative civilnoga društva, koje su stale u obranu žrtava nasilja te svojim djelovanjem utjecale na promjene društvenog promišljanja ukazujući na nedopustivost obiteljskoga nasilja. No, i dalje valja imati na umu da se brojni slučajevi nasilja u obitelji ne prijavljuju - zbog straha, srama, nepovjerenja u sustav, ali i neprepoznavanja da određena ponašanja predstavljaju nasilje.“ (stranica 39) i prijedloge za poboljšanje na stranici 49 “Kontinuirano provoditi edukativne kampanje i preventivne aktivnosti za djecu i odrasle o neprihvatljivosti nasilja nad djecom i njegovoj štetnosti za razvoj djece. Ohrabrivati prijavljivanje nasilja nad djecom, kao i sumnju na počinjeno nasilje od strane fizičkih i pravnih osoba. Osigurati pravovremeno postupanje CZSS-a, policije i pravosuđa, te osigurati međuresornu povezanost u zajedničkom djelovanju u cilju zaštite prava i dobrobiti djece izložene nasilju i zanemarivanju u obitelji. Kontinuirano educirati stručnjake o primjerenom postupanju prema djeci te osigurati kontinuirani rad s počiniteljima i žrtvama nasilja.“, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike tijekom 2021. započelo s provođenjem Nacionalne medijske kampanje u sklopu EU projekta sa sloganom #emaptijasada gdje su upravo djeca, djevojčica, središnji lik kampanje. Cilj kampanje je osvijestiti i senzibilizirati opću i stručnu javnost na problema nasilja u obitelji i važnost pravovremene prijave nasilja. Također je provedeno i 5 ciklusa edukacija za stručnjake svih sustava koji postupaju u predmetima nasilja u obitelji, kao i organizacija civilnoga društva koje programski djeluju u području nasilja, a koje su kao temu obrađivali i zaštitu djece od nasilja u obitelji.

U vezi navoda na stranici 40 da je prisutan problem nemogućnosti pronalaženja voditelja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, od strane centara za socijalnu skrb koji su na izoliranim područjima, Vlada Republike Hrvatske ističe da će se izmjenama i dopunama Pravilnika o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta koji je u postupku donošenja, nastojati riješiti problem manjka stručnjaka koji bi provodili mjere u izoliranom područjima Republike Hrvatske.

Vezano uz točku 2.2 „Prava djece kao članova društvene zajednice“ i prijedlog na stranici 53 za uključivanjem djece u donošenju dokumenata koji se bave temama važnim za život djece te prijedlozima za poboljšanje u sudjelovanju djece, potrebno je napomenuti da je 2021. u procesu izrade Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine, nastavno na ranije strateške dokumente za područje prava djece kao i Strategiju za prava djece 2021. - 2024. Europske unije od 24. ožujka 2021., nastavljeno s uključivanjem djece u procese odlučivanja te je u Nacionalnom planu predviđen posebni cilj „Sudjelovanje djece u odlučivanju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini“. Temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana za prava djece u Republici Hrvatskoj, od 11. veljače 2021., u Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike imenovana je Radna skupina za izradu navedenog akta strateškog

planiranja, u kojoj je bio i predstavnik djece. Vezano uz preporuku pravobraniteljice iz ožujka 2021. o uključivanju djece u proces izrade dokumenta, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike je 2021. izvijestilo pravobraniteljicu o sudjelovanju djece općenito u područjima koja se odnose na djecu, te sudjelovanju kod izrade Nacionalnog plana.

U točki 2.5.1 „Dječje siromaštvo“, na stranicama 82 do 84, vezano uz primjedbe pravobraniteljice o zakonskom okviru i praksi nadležnih tijela radi prekidanja kruga siromaštva u dječjoj dobi, potrebno je istaknuti da je novi Zakon o socijalnoj skrbi stupio na snagu 17. veljače 2022., čime su realizirane prepoznate potrebe za poboljšanjima prava i usluga iz sustava socijalne skrbi. Tako je zajamčena minimalna naknada usklađena s potrebama najosjetljivijih skupina, što se odnosi i na djecu, kroz promjenu ekvivalentne ljestvice, odnosno povećanje osobnih faktora o kojima ovisi visina naknade. Ublaženi su uvjeti za priznavanje prava te povećana osnovica i postotci za pojedine skupine. Tako je primjerice za dijete povećan iznos zajamčene minimalne naknade u nominalnom iznosu s 320,00 kuna na 700,00 kuna, za dijete u jednoroditeljskoj obitelji s 440,00 kuna na 800,00 kuna, za dijete samohranog roditelja s 440,00 kuna na 900,00 kuna, za samohranog roditelja s 800,00 kuna na 1.200,00 kuna, a za samohranog roditelja nesposobnog za rad s 800,00 kuna na 1.350,00 kuna te za trudnicu s 480,00 kuna na 1.200,00 kuna. Nastavno na realizirana poboljšanja prava u sustavu socijalne skrbi sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, produžen je rok za podnošenje zahtjeva za priznavanje prava djetetu, odnosno mlađoj punoljetnoj osobi po prestanku smještaja ili organiziranog stanovanja, umjesto dosadašnjih šest mjeseci na godinu dana od prestanka prava na uslugu smještaja. Osim toga, prošireno je pravo na plaćanje troškova smještaja u učeničkom domu za polaznika srednje škole i za učenika slabijeg imovnog stanja koji nije član kućanstva korisnika zajamčene minimalne naknade. Za pravo na osobnu invalidninu, ukinut je imovinski i prihodovni cenzus. Povećan je postotak od osnovice za priznavanje prava osobi na smještaju, na naknadu za osobne potrebe (džeparac) koji je iznosio 100,00 kuna za polaznika osnovne škole u nominalnom iznosu 250,00 kuna, a za polaznika srednje škole i drugu mlađu punoljetnu osobu na 350,00 kuna. Uvedene su nove usluge koje se odnose i na djecu: usluga sveobuhvatne procjene i planiranja, stručna procjena, socijalno mentorstvo te psihosocijalni tretman radi prevencije nasilničkog ponašanja.

Nadalje, na stranici 83 Izvješća, a vezano uz mentorstvo za djecu, Vlada Republike Hrvatske ističe da je člankom 85. Zakona o socijalnoj skrbi propisana usluga socijalnog mentorstva kojom se uz dugotrajno nezaposlenim osobama korisnicima zajamčene minimalne naknade, usluga pruža i djetetu korisniku zajamčene minimalne naknade te osobi s invaliditetom, korisniku kojem prestaje pravo na uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja, korisniku koji je žrtva trgovanja ljudima te korisniku nakon izvršenja kazne zatvora. Korisniku se navedenom uslugom pruža stručna pomoć usmjerena jačanju njegovih snaga i sposobnosti za uspješnije rješavanje nepovoljnih životnih prilika i bolju integraciju u zajednicu u kojoj živi. Propisano je da se usluga socijalnog mentorstva može odobriti i drugim osobama u riziku od socijalne isključenosti te se slijedom navedenoga ta usluga može pružiti i djetetu u svrhu sprječavanja, prepoznavanja i rješavanja problema djeteta uzrokovanih siromaštvom, s naglaskom na osnaživanje djeteta, jačanje njegovih osobnih kompetencija i vještina s ciljem prevencije socijalne isključenosti.

Vlada Republike Hrvatske smatra da je važno istaknuti kako su tijekom 2021. donesena tri nacionalna plana: Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine (Odlukom Vlade Republike Hrvatske donesen je 10. prosinca 2021.), Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od

2021. do 2027. godine (odlukama Vlade Republike Hrvatske doneseni su 23. prosinca 2021.). Za sva tri nacionalna plana doneseni su i prvi provedbeni programi/akcijski planovi za razdoblje od 2021. do 2024. godine kroz koji su planirane mjere i aktivnosti, između ostaloga, usmjerene i na djecu kao ranjivu skupinu čiji je cilj suzbijanje dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti.

Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje 2021. do 2027. godine je nastavak već započetih procesa s ciljem razvoja sustava socijalne skrbi zadržavajući opredjeljenje prema deinstitucionalizaciji i transformaciji, te razvoju primjerenih usluga radi daljnjeg unaprjeđenja kvalitete života korisnika i osiguravanja regionalne ravnomjernosti i dostupnosti usluga za sve skupine u sustavu socijalne skrbi na cijelom području Republike Hrvatske, uključujući djecu. Ovaj Nacionalni plan obuhvaća dva prioriteta u području razvoja socijalnih usluga: Dostupnost i ravnomjerni regionalni razvoj socijalnih usluga i Kvaliteta i održivi razvoj socijalnih usluga unutar kojih su definirana četiri posebna cilja, odnosno 15 mjera.

Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2021. do 2027. godine predstavlja nastavak unaprjeđenja politike prema osobama s invaliditetom i doprinosi ispunjenju horizontalnog uvjeta: „Primjena i provedba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom u skladu s Odlukom Vijeća 2010/48/EZ“. Kroz tri prioriteta u području politika prema osobama s invaliditetom: Inkluzivni odgoj i obrazovanje te zapošljavanje osoba s invaliditetom; Dostupnost, priuštivost i pristupačnost zdravstvenih i socijalnih usluga osobama s invaliditetom i Osiguravanje pristupačnosti temeljne društvene infrastrukture i sadržaja javnog života, te jačanje sigurnosti u kriznim situacijama definirano je 6 posebnih ciljeva s 24 mjere koje su u većini vezane uz proces transformacije i deinstitucionalizacije i osiguravanje pristupačnosti kako infrastrukture tako i usluga u zajednici.

Nacionalnim planom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine kroz četiri posebna cilja predviđeno je 17 mjera koje su usmjerene na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti, između ostalih ranjivih skupina uključujući i djecu. U prvom posebnom cilju: Smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti ranjivih skupina, Mjera 1 Sveobuhvatna dijagnoza siromaštva i socijalne isključenosti, temelj je za daljnje djelovanje i unaprjeđenje javnih politika u sustavu socijalne zaštite usmjerenih na suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti. Mjerom će se nastojati uspostaviti dijagnoza siromaštva i socijalne isključenosti, uključujući dječje siromaštvo, na temelju dokaza, u pogledu jednakog pristupa kvalitetnim uslugama za djecu u ranjivim situacijama, kao i beskućništvo, obrazovna segregacija, ograničen pristup osnovnim uslugama i infrastrukturi, i specifične potrebe ranjivih ljudi svih dobnih skupina. Potrebno je istaknuti drugi posebni cilj usmjeren isključivo za djecu - Prevencija i smanjenje dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti, za koji su postavljene četiri mjere:

1. Poboljšanje dostupnosti besplatnih obroka djeci u siromaštvu ili u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti
2. Povećanje dostupnosti odgoja i obrazovanja marginaliziranim i ranjivim skupinama koji su u lošijem socioekonomskom položaju
3. Poboljšanje integriranog pristupa skrbi za djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti
4. Poboljšanje i dostupnost besplatnih programa usmjerenih socijalnom uključivanju djece i obitelji u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Sva tri nacionalna plana omogućavaju provedbu fondova Europske unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine.

Također, 29. travnja 2021. Vlada Republike Hrvatske je usvojila Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. - 2026. (u daljnjem tekstu: NPOO) u vrijednosti od 49 milijardi kuna, a u srpnju 2021. Europska komisija dala je pozitivnu ocjenu hrvatskom NPOO-u. Vezano uz NPOO potrebno je istaknuti i mjeru vezanu za donošenje novog Zakona o socijalnoj skrbi s propisanim povećanjem adekvatnosti zajamčene minimalne naknade. Naime, u okviru reformske mjere C4.3. R1 Transparentnost i adekvatnost socijalnih naknada u sustavu socijalne zaštite, nakon donošenja novog Zakona o socijalnoj skrbi predviđena je i izrada stručno analitičke podloge s prijedlozima funkcionalnog objedinjavanja naknada iz sustava socijalne skrbi, kao i izrada prijedloga za indeksaciju kao standardno obilježje naknada. Realizacija navedenog rezultirala bi time da nova naknada ostvari svrhu zadovoljavanja egzistencijalnih potreba svakog građanina koji se nađe u potrebi, a sustav bi učinila efikasnijim, učinkovitijim i administrativno rasterećenijim. Pravno reguliranje sustava objedinjenih socijalnih naknada uz uvođenje indeksacije kao standardnog obilježja naknada predviđeno je realizirati do kraja 2024. Važno je naglasiti da se mjere i politike protiv dječjeg siromaštva planiraju u okviru koordiniranog djelovanja svih dionika koji se nalaze na različitim razinama društva i u različitim područjima djelovanja, uz kontinuiranu podršku donositelja odluka.

Nadalje, vezano uz navode na stranici 84 Izvješća, Vlada Republike Hrvatske naglašava da je radi unaprjeđenja i razvoja integriranih usluga za djecu u riziku izrađen prijedlog Nacionalnog akcijskog plana za provedbu Europskog jamstva za djecu u Hrvatskoj koji će obuhvaćati mjere i aktivnosti usmjerene djeci koja su u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti s ciljem osiguranja pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, pristupa i podrške u okviru osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, pristupa kvalitetnoj prehrani, dostupnosti zdravstvenih usluga i socijalnih usluga u zajednici. Radi se o sveobuhvatnom nacionalnom dokumentu koji čini temelje za provedbu mjera i aktivnosti u ključnim područjima intervencije s naglaskom na međusektorsku suradnju i zajedničko djelovanje. EU Jamstvom za djecu želi se potaknuti dodatno ulaganje država članica Europske unije u razvoj usluga za djecu te dodatnih mehanizama podrške usmjerenih djeci u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Ostvarivanje predloženih ciljeva te primjena predloženih mjera i aktivnosti trebalo bi doprinijeti smanjenju broja djece koja žive u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti do 2030. Također je akcijskim planom predviđeno kontinuirano praćenje i evaluacija predloženih aktivnosti. Republika Hrvatska je jedna od zemalja u kojoj se provodi pilot - program "Faza III: Testiranje jamstva za djecu" s ciljem odgovarajućeg pristupa integriranim multidisciplinarnim, adekvatno financiranim uslugama u zajednici. Provođi se na području Međimurske županije - regije s najvećom stopom korisnika zajamčene minimalne naknade i niskim pristupom uslugama zaštite djece i podrške obitelji. Program se fokusira na tri komponente: pristup uslugama zaštite djece i potpore obitelji, pristup predškolskom odgoju i obrazovanju i pristup uslugama rane intervencije. Ovaj Pilot program nastavak je dugogodišnje uspješne suradnje s UNICEF-om u Hrvatskoj s ciljem osiguravanja najkvalitetnijih usluga u cijeloj Hrvatskoj te je podloga za širenje mreže usluga za djecu u riziku i u ostalim dijelovima Republike Hrvatske u okviru Jamstva za djecu u Republici Hrvatskoj.

Vezano uz navode u točki 2.5.2 „Socijalna prava“, na stranici 85 Izvješća, o nepoduzimanju radnji u zaštiti prava djece od strane Ministarstva pravosuđa i uprave, a u odnosu na uvjete/kriterije koje jedinice lokalne samouprave propisuju vezano uz pravo na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na to da je člankom 19. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, br. 33/01., 60/01., 129/05., 109/07., 125/08., 36/09., 150/11., 144/12., 19/13. - pročišćeni tekst i 137/15. - ispravak, 123/17., 98/19. i 144/20.) propisano da općine i gradovi u svom

samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se između ostalog odnose i na brigu o djeci te odgoj i osnovno obrazovanje. Nadalje, stavkom 2. istog članka Zakona propisano je da će se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedine djelatnosti iz stavka 1. navedenog članka odrediti poslovi čije su obavljanje općine i gradovi dužni organizirati te poslovi koje mogu obavljati. Navedeno znači da je jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ovlaštena obavljati poslove koji su joj dodijeljeni u samoupravni djelokrug, samostalno i slobodno sukladno posebnim propisima. Na navedeni način se očitovalo Ministarstvo pravosuđa i uprave dopisom od 19. travnja 2021., kojim je upućen odgovor pravobraniteljici za djecu. U predmetnom očitovanju je također istaknuto da je člankom 59. stavkom 1. Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama propisano da općina, grad, županija i Grad Zagreb, u svrhu propisanu člankom 1. toga Zakona svojim općim aktima mogu propisati način i uvjete za ostvarivanje prava roditelja na novčanu pomoć u većem opsegu od propisanog Zakonom ili pružanje pomoći u naravi. Iz navedenih odredbi jasno proizlazi da problematika vezana uz ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete spada u isključivi samoupravni djelokrug jedinica o kojem jedinice samostalno odlučuju općim aktom, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima. Također, ukazuje se na članak 79. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi kojim je propisano da nadzor zakonitosti općih akata koje u samoupravnom djelokrugu donose predstavnička tijela općina, gradova i županija obavljaju nadležna tijela državne uprave, svako u svojem djelokrugu, sukladno posebnom zakonu. Stoga, razumijevajući problematiku roditelja vezanu uz pitanje prava za novorođenu djecu, te podržavajući inicijativu pravobraniteljice za djecu za rješavanje navedenog problema, ističe se da su tijela državne uprave dužna postupati isključivo u okviru svog zakonom utvrđenog djelokruga, a predmetna materija u samoupravnom je djelokrugu jedinica lokalne samouprave.

Nadalje, u vezi navoda na stranici 86 da od pokretanja postupka za ostvarivanje određenog prava pa do rješenja o priznavanju prava zna proći i više od šest mjeseci, a u pojedinim slučajevima prođe i nekoliko mjeseci od donošenja rješenja do isplate sredstava, potrebno je istaknuti da je sukladno odredbama Zakona o socijalnoj skrbi određeno da ako je za odlučivanje o naknadama i uslugama u sustavu socijalne skrbi potrebno utvrđivanje činjenice postojanja tjelesnog, intelektualnog, osjetilnog i mentalnog oštećenja, invaliditeta, funkcionalne sposobnosti te radne sposobnosti, centar za socijalnu skrb traži nalaz i mišljenje Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. U praksi, centri za socijalnu skrb odmah po zaprimanju zahtjeva, zaključkom upućuju dijete na vještačenje koje traje i po nekoliko mjeseci, a na što centri za socijalnu skrb ne mogu utjecati. Također, po zaprimanju nalaza i mišljenja tijela vještačenja, centri za socijalnu skrb žurno donose rješenje sukladno zakonskim odredbama.

Vezano uz navode o ostvarivanju prava na obiteljsku mirovinu na stranici 86 Izvješća, Vlada Republike Hrvatske ističe kako su u mirovinskom sustavu za ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju definirani članovi obitelji i propisani minimalni opći uvjeti na strani umrlog osiguranika te posebni uvjeti koje moraju ispunjavati članovi obitelji. Iznos obiteljske mirovine ovisi o broju članova obitelji koji ostvaruju pravo, a mirovina se u pravilu isplaćuje na tekući račun jednog od korisnika. Odredbom članka 74. Zakona o mirovinskom osiguranju propisani su slučajevi određivanja i isplate obiteljske mirovine u kojima je pravo na obiteljsku mirovinu ostvarilo više članova obitelji, od kojih neki od njih žive odvojeno. Navedenom odredbom propisano je određivanje tzv. „podijeljene“ obiteljske mirovine, odnosno, ovisno o članovima obitelji koji ju koriste, obiteljska mirovina se dijeli na jednake dijelove, pa se svakom članu obitelji isplaćuje

pripadajući dio mirovine. U odnosu na navode o problematici ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu na temelju naknadno utvrđenog očinstva i preporuku upućenu Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje o potrebi zaštite prava djece kojoj je očinstvo utvrđeno sudskom odlukom, potrebno je napomenuti kako se prava u sustavu mirovinskog osiguranja ostvaruju po zahtjevu, što je izričito propisano Zakonom o mirovinskom osiguranju. Pravo se stječe od dana od kojeg su ispunjeni uvjeti za ostvarivanje prava, ako je zahtjev podnesen u roku od šest mjeseci, a ako je zahtjev podnesen nakon proteka roka od šest mjeseci od dana ispunjenja uvjeta, tada se pravo stječe od prvog dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag. Informacije o ostvarivanju prava dostupne su na mrežnim stranicama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, a također se mogu dobiti u izravnom kontaktu s djelatnicima te ustanove.

Nadalje, na stranici 87 Izvješća, vezano uz primjedbe pravobraniteljice o ostvarivanju prava na status roditelja njegovatelja, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je prepoznata potreba poboljšanja uvjeta za pravo na status roditelja njegovatelja te je novim Zakonom o socijalnoj skrbi proširen krug osoba kojima se može priznati pravo na status njegovatelja čime se potiče ostanak djeteta s teškoćama u razvoju u vlastitom domu i sprječava institucionalizacija. Roditelju njegovatelju i njegovatelju povećan je iznos naknade ako dijete s teškoćama u razvoju i osobu s invaliditetom zbog zdravstvenog stanja nije moguće uključiti u programe i usluge u zajednici (900 % osnovice što iznosi 4.500,00 kuna neto), a roditelju njegovatelju i njegovatelju koji samostalno njeguje dvoje ili više djece s teškoćama u razvoju ili osoba s invaliditetom naknada se dodatno uvećava (1.200 % osnovice što iznosi 6.000,00 kuna neto). Radi zaštite djeteta s teškoćama u razvoju, odnosno osobe s invaliditetom, propisani su uvjeti za roditelja njegovatelja, odnosno njegovatelja (punoljetnost, poslovna sposobnost, da nije lišen roditeljske skrbi, da ima psihofizičke sposobnosti za pružanje potrebne pomoći i njege i dr.).

U točki 2.5.3.2 „Gospodarsko iskorištavanje i obavljanje štetnih poslova“, na i točki 2.6 „Kulturna prava i slobodno vrijeme“, vezano uz primjedbe i prijedlog za donošenjem provedbenog propisa koji će urediti način sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima sukladno Obiteljskom zakonu, Vlada Republike Hrvatske ističe da je u Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike u veljači 2021. imenovana međusektorska radna skupina za izradu Prijedloga pravilnika o načinu sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim, sportskim i sličnim aktivnostima. Radna skupina je raspravila o različitim aspektima izrade propisa kojim će se urediti sudjelovanje djeteta u ovakvim aktivnostima i potrebi analize problematike iz perspektive zakonskih odredbi iz više područja, temeljem koje je u svibnju 2021. zaključila da ovo područje treba urediti radnim zakonodavstvom. Slijedom toga, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike je Državnom inspektoratu u svibnju 2021. uputilo obavijest da nastavi postupati sukladno odredbama članka 7. Pravilnika o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima može sudjelovati („Narodne novine“, broj 62/10.), kako bi se omogućilo sudjelovanje djece u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih i drugih sličnih aktivnosti, do donošenja odgovarajućih propisa. U tijeku je izrada izmjena i dopuna Zakona o radu, kojom će se urediti ova problematika. Naime, odredbama Zakona o radu u nacionalni propis je ranije transponirana Direktiva vijeća 94/33/EZ od 22. lipnja 1994. o zaštiti mladih ljudi na radu kojom se, između ostalog, i regulira sudjelovanje djece u tim aktivnostima. Po stupanju na snagu izmjena Zakona o radu, pristupit će se izradi odgovarajućeg provedbenog propisa.

U točki 2.5.3.3 „Zaštita imovinskih prava djeteta“, u vezi navoda na stranici 93 o nepoduzimanju mjera radi zaštite djeteta zbog nezakonitog raspolaganja njegovom imovinom od strane njegova oca, koji je bez suglasnosti majke podizao novac s djetetovog računa, potrebno je istaknuti kako sukladno članku 178. stavku 1. Obiteljskog zakona sud može radi zaštite imovine i imovinskih prava djeteta u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta, roditelja ili centra za socijalnu skrb donijeti rješenje kojim se jedan ili oba roditelja lišavaju prava na upravljanje djetetovom imovinom i prava na zastupanje djeteta u imovinskim stvarima te taj dio roditeljske skrbi povjeriti drugom roditelju ili drugoj osobi na određeno ili neodređeno vrijeme ili u odnosu na određenu stvar ili posao. Vezano uz navode da je za roditelje pokretanje sudskih postupaka financijski i emocionalno iscrpljujuće, potrebno je napomenuti da za pokretanje navedenog postupka nije potrebno angažiranje punomoćnika. Također, svaki od roditelja ima dužnost i odgovornost zaštititi djetetovu imovinu, pa je u slučaju nezakonitog raspolaganja imovinom djeteta od strane jednog roditelja, prvenstvena odgovornost drugog roditelja zaštititi imovinu djeteta. U vezi predloženog rješenja na stranici 199 da se odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju propiše izuzeće obiteljske mirovine koju koriste djeca iza smrti roditelja u cijelosti od ovrhe, koja se provodi radi podmirenja dugova ostavitelja, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je pri razmatranju potrebno voditi računa o važećoj zakonskoj regulativi u pogledu problematike ovrhe i provođenja ovršnog postupka, kao i o činjenici da bi izuzimanje od ovrhe samo određenih kategorija korisnika mirovine, iste moglo dovesti u povoljniji položaj u odnosu na druge korisnike mirovina.

U odnosu na iskazanu problematiku na stranici 94 Izvješća glede naplate nagrade i naknade troškova zastupanja u predmetima naknade štete djeci iza smrti roditelja i navod da prijedlog za normativno rješenje ovoga problema nije prihvaćen u postupku savjetovanja sa zainteresiranom javnošću na Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odvjetništvu s Konačnim prijedlogom zakona, kao i u očitovanju na primjedbu u savjetovanju potrebno je napomenuti da Zakon o odvjetništvu nije odgovarajuće mjesto za rješavanje ove problematike s obzirom na to da u odnosu na troškove zastupanja po odvjetnicima propisana isključivo ovlast Hrvatske odvjetničke komore na donošenje Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika te iznimke od navedene ovlasti za troškove koji se pokrivaju na teret proračunskih sredstava. Nadalje, u vezi s navodima na stranici 94 koji se odnose na nejednako postupanje sudova u naplati sudske pristojbe prema Uredbi o Tarifi sudskih pristojbi odnosno u oslobođenjima od pristojbene obveze potrebno je istaknuti i da važeći Zakon o sudskim pristojbama („Narodne novine“, broj 118/18.) svojim postojećim katalogom oslobođenja već uvažava najugroženije kategorije djece u postupcima koji se odnose na uzdržavanje te kako konkretni problem neujednačenosti sudske prakse u predmetima zastupanja djece u vezi s njihovom vrjednijom imovinom ne proizlazi iz normativnih rješenja Zakona o sudskim pristojbama.

U odnosu na točku 2.5.3.5 „Dječji proračun“, stranica 97 Izvješća, potrebno je napomenuti da dječji proračun Republike Hrvatske za trogodišnje razdoblje prikazuje ukupno planirane rashode i izdatke u državnom proračunu namijenjene za ostvarivanje dječjih prava za proračunsku godinu i projekcije za naredne dvije godine, dok godišnji izvještaj o izvršenju dječjeg proračuna Republike Hrvatske prikazuje ukupno izvršene rashode i izdatke u državnom proračunu namijenjene ostvarivanju dječjih prava. Dječji proračun predstavlja konsolidirani dokument obveznika te su u izradu dječjeg proračuna uključeni svi proračunski korisnici unutar obveznika koji doprinose ostvarenju dječjih prava. Sukladno svojem djelokrugu, Središnji državni ured za demografiju i mlade preuzeo je konsolidacijsku ulogu u izradi dječjeg proračuna te će se u narednom razdoblju intenzivirati aktivnosti obrade prikupljenih podataka, kao i njihovog pravovremenog objavljivanja, a obzirom na to da su u proteklom razdoblju

uslijedile izmjene u ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave što je iziskivao i usklađivanje njihovih proračunskih aktivnosti. Obveza je konsolidacijskog tijela pokrenuti postupak izrade dječjeg proračuna za JLP(R)S i njihove proračunske korisnike. Prije pokretanja postupka izrade dječjeg proračuna i prikupljanja podataka potrebno je uzeti u obzir velik broj JLP(R)S-a i kompleksnost njihova proračuna. Slijedom navedenog, Vlada Republike Hrvatske će putem Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade s ciljem veće pouzdanosti podataka, unaprjeđenja metodologije izrade i sustava praćenja dječjeg proračuna na nacionalnoj i lokalnoj razini pristupiti prilagodbi ili, ukoliko je potrebno izmjeni postojećeg metodološkog priručnika. Jedan od elemenata o kojem će se voditi računa je i mogućnost usporedbe i praćenja podataka koja tijela dostavljaju te će i preporuka pravobraniteljice biti razmotrena.

U točki 2.7 „Pravosudno zaštitna prava“, u vezi navoda na stranici 103 da se djelatnici nekih centara za socijalnu skrb u konfliktnim obiteljskim odnosima odriču svoje uloge posrednika, ne upuštaju se u savjetovanje te inzistiraju isključivo na sudskom rješenju svake konfliktno situacije među roditeljima, potrebno je istaknuti da su stručni radnici centara za socijalnu skrb u slučajevima konfliktnog roditeljstva gotovo svakodnevno izloženi pritiscima roditelja koji očekuju od stručnih radnika da riješe svaki sukob roditelja, odnosno njihovo neslaganje čak i oko svakodnevnih, uobičajenih pitanja roditeljske skrbi. Stručni radnici centara za socijalnu skrb savjetodavno rade s roditeljima i pružaju podršku, no nemaju ovlast dogovarati i određivati osobne odnose, jer je navedeno isključiva nadležnost suda.

Nadalje, vezano uz institut posebnog skrbništva koji se spominje na stranici 104 Izvešća, Vlada Republike Hrvatske navodi da je 2020. stupio na snagu Zakon o Centru za posebno skrbništvo („Narodne novine“, broj 47/20.) kojim se uređuje status, djelatnost i ustrojstvo Centra za posebno skrbništvo. 2021. na temelju Zakona usklađen je Statut i Pravilnik o unutarnjem ustroju i sistematizaciji radnih mjesta Centra za posebno skrbništvo, čime je ostvaren preduvjet za novi ustroj 7 podružnica u Osijeku, Rijeci, Splitu, Varaždinu, Virovitici, Puli i Zadru. U 2022. Centru za posebno skrbništvo odobrena su nova zapošljavanja za 9 novih posebnih skrbnika i 9 stručnih radnika zvanja socijalni radnik, psiholog i/ili socijalni pedagog. Time se nastavlja sustavno osnaživanje ustanove, ali i samog instituta posebnog skrbništva.

U odnosu na dane preporuke pravobraniteljice koje se odnose na prijedlog osnivanja obiteljskih sudova (stranice 23, 104 i 267), Vlada Republike Hrvatske ističe da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj 21/22.) i Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o područjima i sjedištima sudova („Narodne novine“, broj 21/22.) omogućeno osnivanje specijaliziranih sudskih odjela za postupanje u predmetima prema zakonu koji uređuje obiteljske odnose u najmanje jednom općinskom sudu na području svakog županijskog suda. Specijalizacija, kao redovna organizacijska mjera koja se provodi osnivanjem posebnih sudova ili sudskih odjela, pozitivno utječe na kvalitetu pružene sudske zaštite i njezinu učinkovitost u području na koje se odnosi, ali u isto vrijeme umanjuje opću učinkovitost rada sudova jer zahtijeva da suci postupaju samo ili primarno u jednoj vrsti sudskih predmeta neovisno o njihovom stvarnom prilivu, pa je nije moguće osigurati u svim sudovima. Iz tog razloga osnivanje posebnih obiteljskih sudova u našem pravosudnom sustavu nije racionalno niti odgovarajuće, kao niti osnivanje specijaliziranih obiteljskih odjela u svim općinskim sudovima. S obzirom na navedeno i činjenicu da obiteljsko pravna zaštita mora biti dostupna građanima između zahtjeva za osiguranje dostupnosti i zahtjeva za osiguranje učinkovitosti kao najuravnoteženije rješenje utvrđeno je ono koje obiteljsko pravnu zaštitu osigurava na svakom pravosudnom području, odnosno na području svakog županijskog suda pa je Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o područjima i sjedištima sudova iz 2022. za postupanje u predmetima prema zakonu koji uređuje obiteljske odnose odredio općinske

sudove u sjedištima županijskih te Općinski sud u Novom Zagrebu uvažavajući veličinu područja Grada Zagreba. Uz navedeno, radi povećanja stupnja dostupnosti ove sudske zaštite predsjednici županijskih sudova obvezani su osigurati uvjete za poduzimanje pojedinih postupovnih radnji u ovim predmetima i u drugim općinskim sudovima na svojem području koji nisu nadležni za postupanje u obiteljskim predmetima. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima iz 2022. propisano je obvezno osnivanje sudskih odjela specijaliziranih za navedene predmete u zakonom određenim sudovima. Na rad u navedene odjele mogu se rasporediti samo suci koji ispune posebne uvjete stručnog usavršavanja sukladno posebnom pravilniku, a koje na vrijeme od pet godina postavlja predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske. U ove se sudske odjele posebno raspoređuje i određen broj stručnih suradnika prema posebnoj odluci ministra nadležnog za poslove pravosuđa. Navedene zakonske odredbe na snagu su stupile 1. ožujka 2022.

U točki 2.7.1 „Zaštita djeteta žrtve i svjedoka“, na stranici 107, govori se o nužnosti uspostave organiziranog sustava zaštite djece žrtava i svjedoka. Vlada Republike Hrvatske ističe da je Nacionalnim planom za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine, predviđen posebni cilj Zaštita djece od svih oblika nasilja, uključujući podršku djeci žrtvama i svjedocima, u okviru kojeg su predviđene mjere za njegovo provođenje. Nadalje, vezano uz točku 2.7.1.1 „Zaštita od spolnog iskorištavanja i zloupotrebe“ (str. 108 do 112), Vlada Republike Hrvatske ističe kako je sukladno Odluci o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje od 2022. do 2027. godine, od 19. kolovoza 2021., imenovana Radna skupina za izradu Nacrta nacionalnog plana za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje od 2022. do 2027. godine. Ovaj srednjoročni akt strateškog planiranja u svojem nacrtu obuhvaća posebne ciljeve usmjerene posebice prema radu na prevenciji seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja, boljoj zaštiti žrtava seksualnih delikata te radu s počiniteljima seksualnih delikata radi postizanja odvraćajućeg djelovanja i sprječavanja recidivizma.

U odnosu na prijedlog pravobraniteljice na stranici 116 koji glasi: “Razviti specijalizirano udomiteljstvo za provođenje odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu.“ Vlada Republike Hrvatske ističe da je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o udomiteljstvu stupio na snagu 17. veljače 2022. („Narodne novine“, broj 18/22.), a cilj je kvalitetnija zaštita prava korisnika, posebno djece te unaprjeđenje i širenje izvaninstitucijskih usluga. Nadalje, intencija navedenih zakonodavnih izmjena je i osiguranje određenog broja specijaliziranih udomitelja za djecu, povećanje broja udomitelja i broja djece u udomiteljskim obiteljima te regionalna ravnomjernost udomiteljstva. Navedenim izmjenama i dopunama Zakona o udomiteljstvu flexibilizirani su uvjeti za specijaliziranog udomitelja za djecu proširivanjem uvjeta zvanja, odnosno područja znanosti (pedagogije i medicine) uz redefiniranje radnog staža i omogućavanjem obavljanja specijaliziranog udomiteljstva za djecu osobama sa srednjoškolskim, višim i s visokim obrazovanjem i trogodišnjim iskustvom udomiteljstva. Zbog svega navedenog, očekuje se da će se razviti i određeni broj specijaliziranih udomitelja za djecu s teškoćama u razvoju, ali i djecu s problemima u ponašanju.

Vezano uz točku 2.8.3 „Štetni i ugrožavajući utjecaji iz okoliša i drugo“, dio „Štetnost i nepoželjni učinci elektromagnetskog zračenja baznih stanica“, na stranicama 121 i 122, Vlada Republike Hrvatske naglašava da su područja povećane osjetljivosti određena Pravilnikom o zaštiti od elektromagnetskih polja („Narodne novine“, br. 146/14. i 31/19.). Navedenim Pravilnikom propisani su i uvjeti koji moraju biti ispunjeni prilikom projektiranja ili postavljanja i uporabe izvora elektromagnetskih polja, odnosno baznih postaja. Propisane granične vrijednosti razine elektromagnetskih polja u Republici Hrvatskoj strože su nego u

većini država članica Europske unije. Također, potrebno je napomenuti da se kod donošenja navedenog Pravilnika, kao podzakonskog propisa, uključujući i njegove izmjene i dopune, obavezno provodi i postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću.

U odnosu na točku 2.9 „Diskriminacija“, prijedlog pravobraniteljice na stranici 127 Izvješća koji glasi: „Sustavno i kontinuirano obrazovati odgojno-obrazovne radnike o pravima djece i zabrani diskriminacije kako bi razumjeli, prepoznali i primjereno reagirali na neprimjerena i diskriminatorna ponašanja odraslih i djece.“, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina tijekom 2021. proveo edukacije namijenjene nastavnicima i drugim predstavnicima stručnih službi škola vezano uz najbolje prakse integracije osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita, suzbijanje diskriminacije te moguću ulogu i djelovanje odgojno-obrazovnih ustanova u poticanju socijalnog uključivanja osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita i drugih državljana trećih zemalja. Edukacija je održana kroz dva povezana modula 15. i 16. listopada te 12. studenoga 2021. za 25 predstavnika 18 škola iz gradova diljem Republike Hrvatske u kojima su smještene osobe pod međunarodnom zaštitom, ili je izvjesno da bi u iste mogle biti smještene. Nastavno na uvide stečene tijekom provedbe navedene edukacije, razvidna je potreba kontinuiranog stručnog usavršavanja i pružanja podrške odgojno-obrazovnim radnicima prilikom uključivanja djece i mladih kojima je odobrena međunarodna zaštita u odgojno-obrazovni sustav, ali i općenito, vezano uz mehanizme zaštite ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije. S tim u vezi, a u odnosu na prijedlog pravobraniteljice na stranici 127 Izvješća koji glasi: „Provoditi preporuku UN-ovog Odbora za prava djeteta o potrebi unapređivanja međukulturnog i međureligijskog dijaloga u lokalnoj zajednici i školi; ulagati veći napor u sprečavanje diskriminacije siromašne i bolesne djece, pripadnika manjina i stranaca, te drugih marginaliziranih skupina.“, Vlada Republike Hrvatske naglašava da je tijekom 2022., uz financijsku i stručnu potporu Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, planirana provedba 19 lokalnih akcija posredstvom škola koje su sudjelovale u spomenutoj edukaciji, s ciljem intenziviranja socijalnih kontakata između državljana trećih zemalja i domicilnog stanovništva, kako djece, tako i odraslih osoba, a imajući u vidu ulogu odgojno-obrazovnih ustanova kao katalizatora inicijalne integracije.

U točki 4.1. „Prava djece pripadnika nacionalnih manjina“, na stranici 138, prijedlozi za poboljšanje upućeni od strane pravobraniteljice prepoznati su i u novom strateškom dokumentu, Nacionalnom planu za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine, i to kako putem pokazatelja ishoda (poput udjela djece u Međimurskoj županiji koja osnovnoškolsko obrazovanje pohađaju u razredima u kojima je većina ili su svi učenici Romi, a koji se sa sadašnjih 40 % želi smanjiti na nacionalni prosjek tj. 20 %), tako i putem planiranih intervencija. U kontekstu planiranih intervencija Vlada Republike Hrvatske naglašava kako Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina planira šest projekata u okviru Operativnog programa učinkoviti ljudski potencijali 2021. - 2027. (JUPI - Jednakost, uključivanje, participacija i integracija Roma) direktno vezanih za romsku nacionalnu manjinu, od kojih čak pet planiraju aktivnosti direktno usmjerene na djecu romske nacionalne manjine. Projektom JUPI II planiraju se aktivnosti provedbe ponovljenog istraživanja baznih podataka (kojim se između ostalog provjeravaju i ključne prepreke pristupa uslugama, uključujući i uslugama ranog predškolskog odgoja i obrazovanja) i nacionalne i regionalne prezentacije nalaza ponovljenog istraživanja baznih podataka (tj. evaluacije učinaka Nacionalnog programa za uključivanje Roma kojim se dobiva slika ukupnog položaja pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj). Zatim se u okviru projekta JUPI I planira financijska podrška obrazovnim ustanovama/JLPRS/OCD za provedbu kreativnih sportskih i edukativnih aktivnosti, uključujući i aktivnosti jačanja osobnih vještina poput učenja stranog jezika; informatičke, financijske i građanske pismenosti; zimskih i ljetnih integriranih kampova za

djecu i sl. u zajednicama s većim brojem romskog stanovništva. Također, planira se financijska podrška za aktivnosti kojima se pojačava borba protiv izravne i neizravne diskriminacije, uznemiravanja, stereotipizacije, antiromske retorike, govora mržnje i nasilja prema Romima, kao i protiv poticanja na nešto od toga bilo putem interneta ili izvan njega, uključujući i aktivnosti usmjerene borbi protiv romskog rasizma u školama, na prostoru zajednica s većim brojem romskog stanovništva te aktivnosti kojima se promiču multikulturalne vrijednosti uključujući i kampanje za podizanje svijesti na regionalnoj i lokalnoj razini. Projekt JUPI O uključuje nastavak nacionalne kampanje „Pokreni kotač znanja“ koja pored osvještavanja široke i profesionalne javnosti o važnosti obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine ima za cilj i potaknuti značajnije sudjelovanje pripadnika romske nacionalne manjine u predškolskom odgoju i obrazovanju te u srednjoškolskom i visokom obrazovanju, i to putem medijske kampanje i motivacijskih radionica s roditeljima i djecom, kao i natječaja za najbolje romske učenike. Kampanja uključuje i regionalne edukacije romskih pomagača te nacionalne stručne skupove koji imaju za cilj unaprijediti razumijevanje dionika o faktorima koji doprinose pozitivnim ishodima u obrazovanju, ali i promoviranje postojećih pozitivnih praksi uključivog obrazovanja na nacionalnoj i na razini Europske unije. Također, projektne će aktivnosti uključivati i istraživačke aktivnosti povezane s detaljnijim ispitivanjem praksi u obrazovanju, uključujući i učinke učenja na daljinu na obrazovne i odgojne ishode romske djece tijekom pandemije bolesti COVID-19, kao i edukativne i izdavačke aktivnosti usmjerene jačanju kapaciteta profesionalaca za integrativan rad u sustavu obrazovanja. Prilikom provedbe regionalnih aktivnosti, bilo da je riječ o romskoj ili većinskog populaciji, kao ključan kriterij će se uzimati regionalni nalazi u području obrazovanja izloženi u analitičkom dijelu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, ali i regionalna distribucija ukupnih aktivnosti kako bi se postigla relativna razmjernost intervencija na potrebitim područjima/lokalitetima. Projektom JUPI ZDRAV planiraju se aktivnosti izrade zdravstvene slike djece pripadnika romske nacionalne manjine, provedbe regionalnih i lokalnih edukativnih aktivnosti na temu reproduktivnog zdravlja žena i djevojaka u romskim zajednicama/lokalitetima, kao i regionalne edukativne aktivnosti na temu suzbijanja diskriminacije u pristupu zdravstvenim uslugama usmjerene zdravstvenim djelatnicima. Projektom socijalne inovacije JUPI PILOT planira se razvoj nove prakse rada centara za pružanje usluga u zajednici (resursnih centara u zajednici) u multidepriviranim zajednicama u svrhu integriranog pružanja usluga kroz aktivnosti uspostave pilot centara za pružanje usluga u zajednici u suradnji s lokalnom i regionalnom samoupravom i zapošljavanje djelatnika centra (uključujući timove za rad na izdvojenim lokacijama centra) i širenje usluga postojećih pružatelja; provedbe i prilagodbe programa rada novoosnovanog centra i postojećih pružatelja; evaluacije novih praksi rada postojećih pružatelja i pilot centra za pružanje usluga u zajednici (na razini pojedinca/lokaliteta tj. izdvojene jedinice centra/centra u cijelosti). Kroz rad centara u zajednici planirano je poboljšanje dostupnosti visoko kvalitetnih i evaluiranih programa podrške roditeljstvu roditeljima u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti poput provedbe programa „Rastimo zajedno“.

U odnosu točku 4.8 „Djeca u pokretu“, podatke o broju registrirane djece tražitelja međunarodne zaštite i broju maloljetnih tražitelja međunarodne zaštite bez pratnje roditelja ili osoba koje su po zakonu dužne skrbiti o njima, potrebno je napomenuti kako podaci nisu dovedeni u točnu korelaciju. Naime, u 2021. registrirano je 1.181 dijete tražitelj međunarodne zaštite u pratnji i 195 maloljetnika bez pratnje što čini ukupno 1.376 djece tražitelja međunarodne zaštite. Iz formulacije u Izvješću proizlazi da je ukupan broj djece tražitelja međunarodne zaštite u 2021. bio 1.181 (sa i bez pratnje), što nije točan podatak. Također, na stranici 167 Izvješća navedeno je kako je 131 dijete bilo smješteno u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite, pa je s tim u vezi potrebno napomenuti da Ministarstvo unutarnjih poslova, Uprava za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove, Služba za prihvati

smještaj tražitelja međunarodne zaštite svoj djelokrug rada, koji obuhvaća i smještaj djece tražitelja međunarodne zaštite, obavlja kroz dva prihvatilišta, i to u Zagrebu i Kutini.

U odnosu na navode pravobraniteljice na stranicama 168 i 169 Izvješća koji glase: “Sve navedeno ukazuje na potrebu ustanovljavanja specijalizirane ustanove u kojoj bi bio evidentiran prihvata sve djece bez pratnje i provedena sva potrebna obrada i procjene potreba i rizika. U 2021. ukupno je 345 djece kojoj su imenovani posebni skrbnici, smješteno u veliki broj različitih ustanova u gradovima diljem RH, i to u različitim ustanovama socijalne skrbi i prihvatilištima za tražitelje azila. Pristup djeci bez pratnje trebao bi biti ujednačen i integriran od prihvata do podrške i svih usluga, na jednom mjestu, uključujući i kvalitetno skrbništvo. O potrebi za takvim smještajem pišemo već godinama.“, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike upoznato s preporukama pravobraniteljice oko osnivanja specijalizirane ustanove za djecu bez pratnje. Osnivanje specijalizirane ustanove za djecu bez pratnje pretpostavljao bi i podlogu za njihovu getoizaciju i otežanu integraciju u hrvatsko društvo. Veliki je broj primjera djece koja su smještena u ustanovama socijalne skrbi i uspješno integrirana. Nadalje, upitna je i održivost jedne takve ustanove s obzirom na to da praćenje djece bez pratnje u velikom broju pokazalo da se djeca zadržavaju od 3 do 10 dana, često bježeći i mijenjajući ustanove. Skrbništvo za djecu bez pratnje regulirano je Obiteljskim zakonom te ne postoje problemi oko imenovanja posebnih skrbnika/skrbnika djeci. Djeci bez pratnje na području Republike Hrvatske osigurana je skrbnička zaštita.

Nadalje, u odnosu na stranicu 169 Izvješća, u odlomku koji se odnosi na uključivanje djece tražitelja međunarodne zaštite u obrazovni sustav pravobraniteljica iznosi kako je obaviještena o nepoštivanju zakonskog roka od 30 dana za upis djece u odgojno-obrazovne ustanove. Vlada Republike Hrvatske ističe kako se djeca tražitelja međunarodne zaštite uključuju u odgojno-obrazovni sustav (predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske ustanove) pravovremeno i sukladno zakonskim i podzakonskim propisima te su im omogućeni svi preduvjeti za početak ili nastavak obrazovanja. Naime, dosljedno se provodi članak 58. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti („Narodne novine“, br. 70/15. i 127/17.), kojim je propisano da djeca tražitelja međunarodne zaštite ostvaruju pravo na osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani te im se ostvarivanje tog prava omogućava u propisanom zakonskom roku. Ako dijete tražitelja međunarodne zaštite ne zna ili nedovoljno poznaje hrvatski jezik omogućava mu se pohađanje pripreme nastave ili dopunske nastave hrvatskog jezika, kao i dopunske nastave u pojedinim nastavnim predmetima ako za to postoji potreba.

Na stranici 170 Izvješća pravobraniteljica navodi kako je zbog epidemioloških mjera izostala i odgojno-obrazovna podrška za djecu tražitelje međunarodne zaštite, ističući pritom da se zbog nedostupne Wi-Fi mreže aktivnosti organizacija nisu mogle izvoditi online. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je u prostorijama prihvatilišta Hrvatski Crveni križ osigurao računalnu opremu koja je na raspolaganju svim tražiteljima međunarodne zaštite, a osobito djeci u edukacijske svrhe. Tako je bilo i u vrijeme provođenja online nastave kada su educirane osobe, zaposlenici Hrvatskog Crvenog križa, svakodnevno osiguravali djeci uvjete i podršku u učenju (online ili fizičkom obliku). Iz navedenog je razvidno kako izostanak ulaska drugih organizacija u prostore prihvatilišta ni na koji način nije utjecao na kvalitetu edukacije djece smještene u prihvatilištima. Internet mreža je u tim prostorijama bila dostupna tijekom cijele 2021., a eventualni zastoji u radu mreže bili su tehničke prirode i riješeni su u najkraćem mogućem roku. Također, tražitelji međunarodne zaštite imaju slobodu kretanja i kao roditelji procjenjuju najbolji interes svoga djeteta, tako da su u svakom trenutku imali pristup

svim radionicama koje su udruge mogle ponuditi, a o čemu su im sve informacije uvijek bile dostupne. U istom odlomku navodi se kako je zbog epidemioloških mjera bila onemogućena provedba pravnog savjetovanja za tražitelje međunarodne zaštite. Vlada Republike Hrvatske ističe kako se sve tražitelje međunarodne zaštite prilikom smještaja u prihvatilišta informativnim materijalom obavještava, na jeziku koji govore ili razumiju, o svim njihovim pravima i obavezama, pa tako i o pravu na besplatnu pravnu pomoć i pravno savjetovanje. Svi tražitelji međunarodne zaštite imaju slobodu kretanja i u svakom trenutku mogu se osobno obratiti organizacijama koje pružaju pravno savjetovanje. U više navrata službenici Ministarstva unutarnjih poslova osobno su kontaktirali udruge koje pružaju besplatnu pravnu pomoć kako bi ih povezali s potrebitim tražiteljima međunarodne zaštite, a rezultat tih konzultacija ovisio je o načinima i uvjetima rada ureda tih udruga koji je također bio ograničen epidemiološkim mjerama koje su u tom razdoblju bile na snazi.

Nadalje, u vezi prijedloga za poboljšanje navedenog u Izvješću na stranici 171 koji glasi: „Djeci u nezakonitom boravku ili prelasku državne granice osigurati pravo na pristup međunarodnoj zaštiti i osigurati jamstva njihovih prava te provesti neovisnu istragu o svim optužbama vezanim uz nasilna i nezakonita protjerivanja djece.“, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Ministarstvo unutarnjih poslova, budući da od kraja 2016. hrvatska granična policija dosljedno primjenjuje mjere iz članka 13. SBC (Schengen Borders Code Regulation (EU) No. 2016/399), stalno suočena s različitim optužbama nevladinih udruga i drugih organizacija. Vlada Republike Hrvatske također ističe da Ravnateljstvo policije Ministarstva unutarnjih poslova konstantno ukazuje policijskim upravama i policijskim postajama da se nezakonita i prekomjerna uporaba sile policijskih službenika i nezakonito oduzimanje imovine od migranata neće tolerirati, da se u svakom eventualnom slučaju uporabe sredstava prisile provodi potpuna propisana procedura utvrđivanja opravdanosti uporabe, a u svim slučajevima pritužbi na nezakonito oduzimanje imovine odgovarajući postupak utvrđivanja i procesuiranja eventualnih počinitelja. Izričito se nalaže striktna kontrola nad postupanjem koje mora biti u skladu s najvišim standardima poštivanja ljudskih prava. Cjelokupni sastav policije koji postupuje po ovoj problematici educiran je o postupanju u skladu s najvišim standardima zaštite ljudskih prava, a kurikulum je usklađen i odobren od strane Frontexa. U vremenu od kolovoza 2018. do lipnja 2021. s rukovoditeljima u policijskim upravama i policijskim postajama održan je veći broj sastanaka, na kojima im je dana uputa da se prema migrantima postupuje krajnje obazrivo i uz poštivanje ljudskog dostojanstva, a osobito prema djeci, ženama, starijim osobama i drugim ranjivim skupinama te da je zabranjena nerazmjerna, neprimjerena i nezakonita uporaba sile. Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo unutarnjih poslova redovito provodi nadzore u policijskim postajama na vanjskoj granici, kako bi utvrdilo postupaju li policijski službenici prema migrantima na zakonit i profesionalan način uz puno poštivanje njihovih ljudskih prava u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, Protokolom o postupanju prema djeci bez pratnje te Standardnim operativnim procedurama o postupanju prema tražiteljima međunarodne zaštite. Sve dostupne informacije o mogućim optužbama o primjeni sile nad migrantima ili činjenju kaznenih djela na štetu migranata Ministarstvo unutarnjih poslova u svakom pojedinom slučaju pomno provjerava. Sve prijave nevladinih udruga i drugih organizacija koje je Ministarstvo unutarnjih poslova dosad zaprimilo o navodnoj uporabi sredstava prisile prema migrantima od strane policijskih službenika provjerene su, imajući pritom na umu da te prijave u pravilu ne sadrže dovoljno podataka potrebnih za kriminalističko istraživanje.

Također, treba uzeti u obzir da migranti, zbog toga što su od strane policijskih službenika odvođeni od ulaska u Republiku Hrvatsku ili je prema njima proveden drugi propisani postupak kojim su vraćeni u zemlju iz koje su nezakonito ušli u Republiku Hrvatsku, u pojedinim slučajevima lažno optužuju policijske službenike za nasilje, očekujući da će im

takve optužbe pomoći u novom pokušaju ulaska u Republiku Hrvatsku i nastavku puta prema zemljama odredišta. Predstavnici hrvatske policije su više puta javno pozivali sve one koji imaju saznanja o eventualnim nezakonitim postupanjima policijskih službenika prema migrantima da takve informacije dostave, kako bi se te informacije provjerile i utvrdile činjenice. Vlada Republike Hrvatske smatra da je važno istaknuti i da je postupak sprječavanja nezakonitog ulaska preko vanjske granice Europske unije, sukladno članku 13. stavku 2. Zakonika o schengenskim granicama, zakonit postupak. U tom kontekstu donesena je i presuda Europskog suda za ljudska prava (N.D. and N.T. v. Spain (applications 8675/15 and 8697/15)). Naime, Sud je zaključio da su dvojica, iz veće grupe migranata koji su pokušali nezakonito ući u Španjolsku, a koji su tužili Španjolsku, sami sebe stavili u nezakonitu situaciju i da se zbog njihovog nezakonitog postupka ne može očekivati da im Španjolska pruži pravnu zaštitu. Sud je zaključio da su se mogli javiti na zakonita mjesta ulaska u Španjolsku i zatražiti azil, ako im je potreban.

U slučajevima kada je utvrđeno da postupanje policijskih službenika prema migrantima nije u skladu s pravilima struke, odnosno zakona, pokreću se disciplinski postupci. Vlada Republike Hrvatske navodi da je u 2021. u Službi za unutarnju kontrolu Ministarstva unutarnjih poslova obrađeno 13 slučajeva vezano za postupanje policije prema migrantima. Protiv šestorice policijskih službenika pokrenuti su disciplinski postupci, protiv trojice od njih zbog povrede iz članka 96. stavka 1. točaka 1., 3. i 7. Zakona o policiji („Narodne novine“, br. 34/11., 130/12., 89/14. - vjerodostojno tumačenje, 151/14., 33/15., 121/16. i 66/19.) - neizvršavanje, nesavjesno, nepravodobno ili nemarno izvršavanje službenih obveza, zlorabica položaja u službi ili izvan službe ili prekoračenje ovlasti u službi te nedolično ponašanje u službi ili izvan službe kada to teško šteti ugledu policije - slučaj objavljenih snimki RTL televizije. Trojici policijskih službenika izrečena je novčana kazna, a trojici uvjetna kazna prestanka državne službe. U 2021. pokrenuta su dva kaznena postupka u vezi s postupanjem policije prema migrantima.

Republika Hrvatska imala je uspostavljen neovisni nadzor postupanja policije prema migrantima koji provode nevladine organizacije još od 2008., a koji je, prema raspoloživim informacijama, bio jedini takav sustav u Europskoj uniji. Od 2008. do 2011. neovisni nadzor se provodio u suradnji Ministarstva unutarnjih poslova s Hrvatskim pravnim centrom (HPC) i MVP Nizozemske, a od 2012. do 2014. te u 2018. i 2019. u suradnji s HPC-om i UNHCR-om. Ministarstvo unutarnjih poslova je iniciralo postupak nastavka provedbe neovisnog nadzora i u 2020., koji UNHCR i HPC nisu prihvatili. Dana 8. lipnja 2021. sklopljen je novi sporazum o neovisnom nadzoru (Sporazum o suradnji radi provedbe nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite). Sporazum je potpisan na vrijeme od jedne godine s mogućnošću produljenja, a financira se sredstvima Europske komisije koja se uplaćuju u državni proračun Republike Hrvatske. Stranke sporazuma su Ministarstvo unutarnjih poslova te kao provoditelji aktivnosti: Udruga Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Centar za kulturu dijaloga, Hrvatski Crveni križ i prof. dr. sc. Iris Goldner Lang s Pravnog fakulteta u Zagrebu kao nezavisni pravni stručnjak.

Nezavisni mehanizam nadzora se provodi na vanjskoj granici Europske unije, odnosno na granici Republike Hrvatske sa Srbijom, Bosnom i Hercegovinom i Crnom Gorom, i to u policijskim postajama, na graničnim prijelazima, u prihvatnim centrima za strance te, poradi sigurnosti provoditelja, uz najavu i na zelenoj granici. Sukladno Sporazumu je uspostavljen Koordinacijski odbor koji se sastoji od po jednog predstavnika svakog provoditelja aktivnosti. Koordinacijski odbor upravlja svim aktivnostima mehanizma, a sastaje se najmanje

jednom u tri mjeseca. Koordinacijski odbor izrađuje polugodišnje i završno izvješće, a sažetak završnog izvješća bit će javno objavljen. Osim Koordinacijskog odbora, Sporazumom je predviđena uspostava Savjetodavnog odbora koji je neformalno tijelo i sastoji se od predstavnika Europske unije, međunarodnih i organizacija civilnoga društva. Voditelj Koordinacijskog odbora na sastancima Savjetodavnog odbora koji se održavaju svakih šest mjeseci, predstavlja aktivnosti koje su provedene u okviru mehanizma. Neposredne aktivnosti u okviru mehanizma obuhvaćaju promatranja i uvide u spise, koje provode neposredni provoditelji imenovani od strane provoditelja određenih Sporazumom. Promatranja se odnose na postupanja policijskih službenika prema migrantima sukladno propisima o nadzoru državne granice, propisima o boravku stranaca te propisima o međunarodnoj zaštiti. Sporazumom je predviđeno 20 promatranja koja mogu biti najavljena i nenajavljena. Promatračima se omogućava uvid u spise predmeta o postupanju, nazočnost prilikom saslušanja, pregled prostorija za zadržavanje i razgovor s osobama. Uvidi u spise odnose se na spise u vezi pritužbi o postupanju policijskih službenika prema migrantima. U vezi s tim, neposrednim provoditeljima se omogućava razgovor s policijskim službenicima koji su postupali po pritužbi, kao i s podnositeljima pritužbi. Nakon izvršenog promatranja i ostvarenog uvida u spise neposredni provoditelji sastavljaju pojedinačno izvješće koje dostavljaju Koordinacijskom odboru. Predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova svakog mjeseca dostavlja provoditeljima aktivnosti statističke izvještaje za prethodni mjesec koji sadrže informacije o nezakonitim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite, a na temelju zaprimljenih izvještaja provoditelji odabiru pojedinačne slučajeve za promatranje. U provedbi svih aktivnosti provoditeljima se osigurava stručna pomoć prevoditelja za strane jezike i tumača. Do sada je obavljeno 10 promatranja, materijali između sudionika razmjenjuju se sukladno Sporazumu, a dogovoren je i način žurnog obavješćivanja u posebnim slučajevima. U prosincu 2021. Koordinacijski odbor je sukladno sporazumu izradio 1. polugodišnje izvješće o provedbi mehanizma za razdoblje lipanj - prosinac 2021. godine, koje je objavljeno na web stranici Centra za kulturu dijaloga.

U odnosu na navod pravobraniteljice na stranici 171 Izvješća koji glasi: „Međuresorno povjerenstvo za zaštitu djece bez pratnje, osnovano radi unapređivanja suradnje tijela koja su uključena u zaštitu djece bez pratnje tijekom 2021. nije se sastalo niti jednom. Novo povjerenstvo osnovano je odlukom Vlade Republike Hrvatske 5. siječnja 2022.“, Vlada Republike Hrvatske napominje da je prethodnu Odluku o osnivanju Međuresornog povjerenstva za zaštitu djece bez pratnje donijela 28. veljače 2019., a radi novog ustrojstva i djelokruga tijela državne uprave, 5. siječnja 2022. donesena je nova Odluka o osnivanju Međuresornog povjerenstva za zaštitu djece bez pratnje („Narodne novine“, broj 3/22.) te je 27. travnja 2022. doneseno rješenje o imenovanju predstavnika Međuresornog povjerenstva za zaštitu djece bez pratnje. Slijedom navedenog, sjednice Međuresornog povjerenstva za zaštitu djece bez pratnje tijekom 2021. nisu održavane, ali je potrebno napomenuti da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kroz cijelu godinu bilo u kontinuiranoj suradnji s nadležnim tijelima s ciljem pravodobne i učinkovite zaštite najboljeg interesa djeteta bez pratnje. Tijekom ožujka i lipnja 2021. održana su dva sastanka s predstavnicima koje se bave zaštitom prava djece bez pratnje s ciljem razmjene informacija vezanih uz zaštitu i postupanje prema djeci bez pratnje te pridržavanja odredbi Protokola o postupanju prema djeci bez pratnje.

Nadalje, u odnosu na prijedlog pravobraniteljice za djecu na stranici 172 Izvješća, koji glasi: „Povećati broj stručnog i pratećeg pomoćno-tehničkog osoblja u domovima za prihvata djece bez pratnje.“, Vlada Republike Hrvatske ističe da se u domovima socijalne skrbi kontinuirano odobravaju nova zapošljavanja stručnih radnika, administrativno-

računovodstvenih radnika i pomoćno-tehničkih radnika s obzirom na socijalne usluge koje pružaju sukladno potrebama, bez obzira na korisničku skupinu.

Vezano uz preporuku 48. Besplatna pravna pomoć u ovršnim postupcima radi uzdržavanja djece, na stranici 185, Vlada Republike Hrvatske ističe da se, u skladu s člankom 15. stavkom 1. točkom a) Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći („Narodne novine“, br. 143/13. i 98/19. - u daljnjem tekstu ZBPP) sekundarna pravna pomoć odobrava bez utvrđivanja imovnog stanja ako je podnositelj zahtjeva dijete u postupku radi ostvarivanja prava na uzdržavanje, što se odnosi ne samo na odobravanje sekundarne pravne pomoći u parničnom nego i ovršnom postupku. Nadalje, člankom 13. stavkom 1. točkom d) ZBPP-a propisano je da se sekundarna pravna pomoć može odobriti ako se ne radi o obijesnom parničanju, a člankom 13. stavkom 5. ZBPP-a propisano je da će se obijesnim parničanjem smatrati slučajevi kad su očekivanja podnositelja zahtjeva očito nerazmjerna sa stvarnom situacijom, kad je razvidno da podnositelj zahtjeva zlorabi mogućnost podnošenja zahtjeva za pravnu pomoć, kad su očekivanja podnositelja zahtjeva u očitoj suprotnosti s konačnim ishodom u sličnim predmetima ili kad su očekivanja podnositelja zahtjeva u suprotnosti s prisilnim propisima i moralom društva. Vezano za konkretan slučaj opisan u Izvješću, Ministarstvo pravosuđa i uprave u okviru svog djelokruga nije primijetilo da bi se radilo o generalnom stavu upravnih tijela županija prilikom odobravanja sekundarne pravne pomoći u ovršnim postupcima radi ostvarivanja prava djeteta na uzdržavanje no, u svrhu otklanjanja možebitnih nedoumica zatražit će od upravnih tijela županija informacije vezano za navedene postupke te izvijestiti o utvrđenom.

Nadalje, u odnosu na liječenje maloljetnika te stacionarni smještaj maloljetnika u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu glede kojeg se u Izvješću, u preporuci 52. Stacionarno psihijatrijsko liječenje djece lišene slobode, navodi da nije dostavljeno očitovanje, žurno je zatraženo očitovanje Zatvorske bolnice u Zagrebu. U popratnom dopisu Zatvorska bolnica u Zagrebu je obavijestila Središnji ured Uprave za zatvorski sustav i probaciju da je dostavila traženo očitovanje koje je Ured pravobraniteljice zaprimio 22. veljače 2022. Osim toga, Vlada Republike Hrvatske ističe da je, vezano preporuku broj 53. Osiguranje odgovarajućih uvjeta za stacionarno liječenje maloljetnika u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, na stranici 186, važno u obzir uzeti očitovanje Zatvorske bolnice u Zagrebu, kao i sljedeće podatke: prostor u kojem se aktualno nalaze maloljetne osobe lišene slobode opremljen je društvenim igrima, TV prijemnikom i izdvojenim sanitarnim čvorom. Također, o maloljetnicima se tijekom njihovog boravka na liječenju u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu aktivno bavi viša stručna savjetnica za tretman - socijalni pedagog, a koja organizacija poslova podrazumijeva i obradu sažetih obrazovnih procesa, različite odgojne i suportivne tehnike adekvatne za rad s maloljetnicima te prilagođene psihosocijalne intervencije u svrhu postizanja osnaživanja kapaciteta maloljetnika tijekom boravka u kaznenom tijelu/bolnici. O navedenim aktivnostima se vodi i propisana pomoćna evidencija. Vlada Republike Hrvatske napominje da će Ministarstvo pravosuđa i uprave razmotriti daljnje mogućnosti prostornog i sadržanog poboljšanja i proširenja smještajnih kapaciteta za maloljetnike koji se nalaze na liječenju u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. Ministarstvo pravosuđa i uprave kontinuirano radi na poboljšanju uvjeta smještaja svih kategorija osoba lišenih slobode, uzimajući pritom u obzir prioritete uz dana financijska ograničenja te je trenutno od većih zahvata u pripremi postupak potpune sanacije i uređenja kuhinje Zatvorske bolnice u Zagrebu što će također pozitivno utjecati na kvalitetu pružanja usluga svim kategorijama osoba lišenih slobode u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, pa tako i maloljetnicima. U odnosu na broj maloljetnika, tijekom 2021., u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu ukupno je boravilo 7 maloljetnika.

Nadalje, u točki 6. „Normativna aktivnost“, vezano uz prijedlog pravobraniteljice za djecu na stranici 199 da se svakom korisniku obiteljske mirovine neovisno o okolnostima i adresi stanovanja, izmjenama propisa omogući isplata mirovine na njegov vlastiti račun, Vlada Republike Hrvatske ističe kako pri razmatranju prijedloga treba uzeti u obzir činjenicu da se prema dosadašnjoj praksi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje uglavnom radi o situacijama kada obiteljsku mirovinu koristi jedan od roditelja i djeca umrlog osiguranika. U tom slučaju, mirovina se isplaćuje na račun jednog od roditelja, odnosno skrbnika koji sukladno Obiteljskom zakonu raspolažu mirovinom. U slučajevima kada je pravo roditelja u odnosu na dijete oduzeto ili ograničeno, prema sadašnjoj zakonskoj regulativi nema zapreke da se mirovina isplaćuje drugoj osobi na račun djeteta. Međutim, mogućnost isplate obiteljske mirovine na račun djeteta, kako bi se spriječila pljenidba mirovine zbog blokade računa roditelja, potrebno je dodatno razmotriti prilikom izmjena Zakona o mirovinskom osiguranju, uzimajući u obzir pritom korelaciju u odnosu na važeće propise kojima je regulirana ovrha i nasljeđivanje. Vlada Republike Hrvatske napominje kako će se prilikom planiranih izmjena Zakona o mirovinskom osiguranju kojima će se redefinirati važeći model obiteljske mirovine, dodatno razmotriti mogućnost izuzimanje obiteljske mirovine iz ovrhe, kao i prijedlog o isplati mirovine na račun djeteta.

Vezano uz točku 14. „Zaključak“ i navode o procesu deinstitucionalizacije na stranici 266 Izvješća, Vlada Republike Hrvatske ističe da su u procesu transformacije i deinstitucionalizacije učinjeni pozitivni pomaci prvenstveno uz podršku osiguranih bespovratnih sredstava iz strukturnih i investicijskih fondova u okviru europske financijske perspektive 2014. - 2020., ali i korištenjem raspoloživih sredstava državnog proračuna. Postignuta je promjena u omjeru između institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi u korist izvaninstitucijskih oblika skrbi koji se osiguravaju za korisnike, osim u odnosu na osobe s teškoćama mentalnog zdravlja. 77,37 % djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi obuhvaćeno izvaninstitucijskim oblikom skrbi u odnosu na 22,63 % djece u instituciji, 77,07 % djece s problemima u ponašanju obuhvaćeno izvaninstitucijskim oblikom skrbi u odnosu na 22,33 % djece u instituciji, 74,62 % djece s teškoćama u razvoju i osoba s tjelesnim, intelektualnim i osjetljivim oštećenjima obuhvaćeno izvaninstitucijskim oblikom skrbi u odnosu na 25,38 % korisnika u instituciji i 19,20 % odraslih osoba s teškoćama mentalnog zdravlja obuhvaćeno izvaninstitucijskim oblikom skrbi u odnosu na 80,80 % osoba u instituciji. Krajem 2021. donesen je Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine u svrhu osiguravanja regionalne ravnomjernosti i dostupnosti usluga za sve socijalno osjetljive skupine zadržavajući opredjeljenje prema deinstitucionalizaciji i transformaciji. Planom su utvrđeni prioriteti razvoja socijalnih usluga, te su iskazane potrebe svih korisničkih skupina za različitim oblicima skrbi, kako institucijskim tako i izvaninstitucijskim, s ciljem postizanja sustavnog i cjelovitog plana skrbi usklađenog s potrebama korisnika. To obuhvaća i povećanje kvalitete te poboljšanje kontrole pružanja socijalnih usluga. Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027., koji je također donesen krajem 2021., obuhvaća sva područja od značaja za poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom te unaprjeđuje postojeće i uvodi nove usluge za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. U svrhu daljnjeg procesa deinstitucionalizacije u tijeku je izrada Operativnog plana nastavka procesa deinstitucionalizacije, transformacije i prevencije institucionalizacije 2022. - 2027. kojim će se definirati daljnje aktivnosti u odnosu na proces smanjenja ulaska u institucije i povećanja izlaska iz institucija u nove oblike skrbi za djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu i mlade s problemima u ponašanju, djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom. Također, u svrhu prevencije institucionalizacije i prepoznajući potrebu za daljnjim unaprjeđenjem zaštite dobrobiti djece u obitelji čiji je razvoj i sigurnost u riziku, uz podršku Ureda UNICEF-a za Hrvatsku razvio se

program "Za snažniju obitelj", a s ciljem unaprjeđenja politika, jačanja roditeljskih kompetencija i osnaživanja obitelji, te sprječavanja i prevencije nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja i isključenosti djece sukladno planu programskog djelovanja Vlade Republike Hrvatske. Program „Za snažniju obitelj“ provodio se u području zaštite i promicanja prava djece i potpore obitelji i unaprjeđenja međuresorne suradnje između sustava socijalne skrbi, zdravstva, odgoja i obrazovanja, unutarnjih poslova i pravosuđa. Program „Za snažniju obitelj“ obuhvaća 3 komponente:

1. Jačanje roditeljskih kompetencija i podrška odgovornom roditeljstvu u kojima su razvijeni programi za podršku roditeljima najmlađe djece, djece s teškoćama u razvoju i roditeljima u zahtjevnijim okolnostima roditeljstva i programe podrške očevima koje će provoditi obiteljski centri

2. Unaprjeđenje usluga obiteljima u riziku od izdvajanja djece što obuhvaća standardizaciju metodologije i razvoj instrumenata za procjenu, evaluaciju i praćenje mjera stručne pomoći roditeljima u zaštiti dobrobiti djece, jačanje kompetencija stručnjaka za pružanje djelotvornih intervencija u radu s obiteljima u riziku, te unaprjeđenje međuresorne suradnje u području zaštite djece kroz donošenje smjernica temeljem kojih će se izraditi protokol i standardi o međuresornoj suradnji u području zaštite djece

3. Unaprjeđenje, razvoj i promicanje udomiteljstva za djecu kroz standardizaciju procjene udomitelja, edukacije i stručne podrške udomiteljima, promicanje udomiteljstva kroz kampanju svako dijete treba obitelj.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske smatra da nije opravdan zaključak na stranici 267 Izvješća, koji glasi: „Sustav obrazovanja nastavio je prilagodbu na produljene uvjete pandemije, a u vezi s time, prije svega, pozdravljamo odluku da škole i vrtići nastave biti otvoreni i dostupni, koliko je moguće u okolnostima brzog širenja zaraze koronavirusom, kao što je to bilo u zadnjem dijelu godine. Za mnoge je bio izazov osigurati i zaštitu od zaraze i kontinuitet odgojno-obrazovnog procesa za djecu. I dalje su, unatoč otvaranju škola, djeca po mjesec pa i dva znala biti na nastavi na daljinu. Djeca općenito nisu zadovoljna s tim modelom nastave i stoga smo kontinuirano tražili od resornog ministarstva da pojača podršku i da prati kvalitetu i ishode nastave na daljinu. Brojna su djeca nastavu pratila na mobitelima, a neka nisu imala ni tu mogućnost jer kod kuće nisu imala pristup računalu ni internetu. Neka su djeca izgubila najmanje jednu obrazovnu godinu dok su se tražila različita rješenja.“

Naime, Ministarstvo znanosti i obrazovanja omogućilo je učenicima osnovnih i srednjih škola odmah po izbijanju pandemije bolesti COVID-19 održavanje nastave na daljinu, a zahvaljujući posebnim emisijama na HRT-u (snimljeno je ukupno 9.254 lekcija kroz i-nastavu (<https://i-nastava.gov.hr/>) mogućnost praćenja nastave bila je dostupna i učenicima mlađe dobi za koju je bila planirana realizacija nastave temeljem komunikacije s roditeljima, a ne putem interneta. Ista mogućnost nastavila se primjenjivati i tijekom školske godine 2021./2022. Uz navedeno, učenicima je osigurano kroz CKR projekt ukupno 201.526 tableta, čija je ukupna vrijednost 292.460.929,00 kuna, kao i pristup internetu putem sim-kartica u ukupnom broju od 93.661. Nadalje, na početku školske godine 2020./2021. donesen je dokument pod nazivom Modeli i preporuke za rad u uvjetima povezanim s bolesti COVID-19 u pedagoškoj/školskoj godini 2020./2021. iz kojeg je razvidno da se nastava na daljinu izvodi samo u slučaju potrebe te da su učenici morali biti u samoizolaciji ili izolaciji temeljem mišljenja i preporuka nadležnih epidemiologa o čemu se odluka donosila na razini škole, grada ili županije. U izvješću koje je Ministarstvo znanosti i obrazovanja dostavilo pravobraniteljici za djecu, jasno je navedeno kako je Republika Hrvatska među najboljim zemljama Europske unije po broju dana održavanja nastave u školskim ustanovama, odnosno državama s najmanjim brojem dana u kojima se nastava nije održavala u školi tijekom pandemije.

Navedeno je vidljivo na karti koju je objavio UNESCO, a koja je dostupna na poveznici - <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse#durationsschoolclosures>.

Također, posebno je potrebno naglasiti kako nije opravdana tvrdnja pravobraniteljice u navedenom zaključku koja glasi: „Neka su djeca izgubila najmanje jednu obrazovnu godinu dok su se tražila različita rješenja.“. Naime, Republika Hrvatska najbrže je reagirala na prilagodbu nastave nakon proglašenja epidemije bolesti COVID-19 te svim učenicima omogućila uključivanje u neki od oblika nastave, pri čemu je posebno organizirana nastava za vulnerabilne učenike. Vlada Republike Hrvatske ponovno ističe da je Republika Hrvatska među državama Europske unije koje su zbog bolesti COVID-19 imale najmanji broj dana održavanja nastave izvan škole, jer ni jedan učenik u Republici Hrvatskoj nije ni jedan dan bez mogućnosti uključenosti u nastavu, a kamoli da je izgubio najmanje jednu obrazovnu godinu.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Marina Piletića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova dr. sc. Davora Božinovića, ministra pravosuđa i uprave dr. sc. Ivana Malenicu, ministra znanosti i obrazovanja dr. sc. Radovana Fuchsa, te državne tajnike Mariju Pletikosu, Margaretu Mađerić, Žarka Katića, dr. sc. Irenu Petrijević, Vuksanović, Tereziju Gras, mr. sc. Josipa Salapića, Juru Martinovića i Tomislava Paljka.

 2
PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković